

R. VOLATERRANI COMMENTARIORVM
VRBANORVM LIB. XXVI.

DE PLANTIS.

DE HIS QUAE ad agrum plantarumque rationem pertinent multi scripsere. Aristoteles huic rei priuatim uolumen adidit. Ampliore tamen materia hanc sibi laudem Theophrastus uendicauit. Ante hos item longe Orpheus, Muscus, Pythagoras, Democritus, Nicæder Colophonius, Dioscorides. E nostris uero Cornelius Alexander Syllæ libertus, Macer, Plinius, pluresque alij. Ego uero priusquam ad institutum ueniam pauca de agro in uniuersum commemorabo. Plinius magnam ait partem Romanos priscos in agro uiuere solitos. Ideoque uia-
tores instituti, ut cum reipub. aliquid agendum, ex uia, id est, ex agro eos accerferent. Plutar-
chus item in Proble. populum Romanum dicit in agro plerunque uixisse. CLXXX. tan-
tum rempublicam administrasse. Romulus aruorum sacerdotes in primis instituit, ut refert
Plinius, sed; duodecimum fratrem appellari uoluit. Agrum enim male colere, probrum cen-
sorium iudicabant, ut Cato testatur: nam quem bonum colonum dixissent, magnopere lau-
dasse putabant. Argumento quoque est his religio. Nam praeter ferias Sementinas tria sacra
ob fructus diuersis instituere temporibus, ut est uidere apud Fastos: Vinalia, Floralia, Ru-
bigalia. Deasque duas propterea coluere: Sciam à semine, & Segestam à segetibus dictas:
quarum simulacra Plinius dicit suo tempore in foro fuisse. Hinc Locupletes à locis, id est,
agris dicti: & aes signatum à pecore, & cognomina Roma. à leguminibus. Res omnis rusti-
ca opera magis quam impensa constat. Ex quo Mago initio sui operis empto agro domum
uendendam iubet, ut planè demòstret assiduitatem esse necessariam. Exemplum super hoc
refertur à Plinio C. Furij Græcini, qui in paruo agello plus reddituum quam uicinus habes,
accusatusque propterea quod ueneficio uteretur, protulit in iudicio filiam pannosam, ma-
nibus praeduris, & rastros ligonesque. Haec, inquit, ludices mea ueneficia. Exemplum item
aliud patris familiae à Columella introducitur, qui duabus praedij partibus dotibus totide
filiarum adsignatis: ex tertia sibi relicta parem priori fructum adhibita maiore diligetia per-
cepit. Oculus adeo dominicus utilis agro iudicatur. Veteres ita modum possidendi statue-
re, ut Pompeij magni abstinentia comemoretur, qui agrum uicinum aut continuum nun-
quam sit mercatus. Adeoque apud alios creuit libido non solum agri, sed & uillarum, ut ne-
cesse fuerit legem promulgare, ne quis plus uerreret, quam araret. Sunt & illa rusticae rei ob-
seruantiae signa: aes à Seruio Tullo primum pecudis imagine signatum; nomina Romano-
rum ex leguminibus: Turbae rusticae in urbem Nonis diebus conuentus, unde nundinae ap-
pellatae. Varro in tria genera rem rusticam diducit: in Agriculturam, pastiones uillares, atque
agrestes. Agriculturam in hortensiam, & aruensiam: Pastiones in uiuaria, auisaria, & piscinas. Mox
pauca ex dictis sapientum de agricultura, Marcus Cato ait, Agrum bene colere utile: nimis
bene colere damnosum. Agrum ne cupide emas. In re rustica operi ne parcas. Plinius, Ope-
ra non impensa cultura constat. Mago, Qui emit agrum, uendat domum. Varro, Villa agro
oneri non est. Columella, Oculus dominicus in agro fertilissimus. Safferna. Nihil agricultu-
ra liberalius, aut dulcius. Attalus. ὁ ἀγρὸς ἔσω πολυκέρδης, μὴ δ' ἀπωκερδὸς. Ager sit quaestuosus,
non sumptuosus. κακὸς γεωργὸς ὄζει μὴ ὠνὸς μὲν, ὅπῃ δ' ἀγρὸς δ' ἔναι δύναται. Malus est agri-
cola emens quod ager dare potest. ἀνεὺ ἀναβολῆς ἀπειρεσθῆ, καὶ βραδέως δὲ οἰκοδομητέον. Cito
serendum, tarde aedificandum. Theophrastus, ἡ γεωργία ἀνδρὸς τῷ ἐλευθέρῳ ὄζει ἀξία. Agricul-
tura digna est homine libero.

Agri com-
mendatio,
ViatoresSacerdotes
aruorum.Scia
SegestaC. Fur. Græ-
cinus

DE RATIONE PLANTARVM EX ARISTOTELE.

ARISTOTELES in lib. de Platis, has animata, non animalia ponit, contra Ana-
xagoræ, Empedoclis, & Platonis opinionem: qui sensum eis tum gaudij & tristi-
tia, & appetitus, manifesta signa ex earum uegetatione ac corruptione tribuere:
simul & animalium partes tradiderunt: quum caput in eis sit radix, brachia rami,
frondes, excrementa, flores, foetus, fructus uero foetuum digestio & maturitas:
denique uterque sexus. Plantarum in uniuersum causa est triplex: ex terra productio: ex aqua con-
glutinatio: ex igne conglutinationis unitas. Haec item in conchis uidere licet: lutum ex quo
matcria

materia sit testæ: ex aqua testacæ constitutionem, ignem deniq; partes eius conuenientem. Virtutis igitur omnis manifestatio ab igne fuerit: siccitas enim quæ ex igne est, in humidi loco proueniens, ob firmitatem in omnibus, & animali, & planta, & metallis digestionem creat. Digestio igitur ubi & humiditas & caliditas existet. Quod quidem in lapidis, metallorumq; digestionem maxime apparet: in animali uero ac planta non adeo: quod horum partes sicut in lapidibus in unum concretæ non sint, quodq; ex his fluxus quidam prouenit: ex lapidibus uero & metallis minime, qualis est sudor. Partes enim ipsarum raræ non existunt: ex quo inde sicut ex animali ac planta excrementa non exeunt. In quo autem raritas non existit, ab hoc omnino nihil exit. Quapropter solidam est, in quo augeri nihil est aptum: quod autem augeri est aptum, loco indiget, in quo dilatari quid possit & penetrare, sicut plâta & animalia: eoq; magis plantæ, quo partes earum rariore tenuioresq; sunt: quo uero rariore, eo spirabiliore. Ea demum causâ quod in his terræ motus non fit, aut concussio, sed in solidis, non arenosis sed condensis: fit quoq; in conchis, uitro, ferro, cæterisque metallis. Nam quum exitus porosus aer non habeat, scindere necesse est. Eadem quoq; de causa rariora quamuis maioris ponderis & magnitudinis supernatant: aer enim inclusus qui aquæ natura superstat, ad proprium retrahit locum, sicuti & oleo quoq; contingit: hoc enim naturalis calor frigidum attingens, humiditas in eo partes pro tempore in aerem tenuans, ad aquæ superna retrahit. Sunt & saxa ob raritatem quæ non merguntur, ut pumices: sunt item ligna quæ ob densitatem præcipitant ut hebenus. Plantis insuper humor causâ uiriditatis, quo quæ magis abundant, frondentes iugiter manent. Argumento sunt frondes ab initio cacuminibus rubentes, quum in eis non plene humor nec digestio fiat: ubi enim plene, uirescunt: iterumq; his deficientibus, ruborem contrahunt. In hanc ille interpolatim sententiam, quæ mihi ad hunc locum uisa sunt satis. Quod autem contendere uidetur, cur in mari nascantur, cur in saxis, cur præcoces aut serotinæ, cur nonnullæ sine frondibus aut floribus, & his similia: quum diuersa adferre uideatur, ad idem semper reuertitur, humorem caloremq; simul & digestionem plus minus uel cunctis principium. Deniq; hoc idem & Theophrasto contigit.

DE PLANTARVM DIVISIONE.

Ex Theophrasto

THEOPHRASTVS in tria cunctas genera diduxit. In arbores, hærbas, & quæ βαμνώδες appellat, id est fruticosa, quæ mediū inter utrunq; tenent. Communia his omnibus uterq; sexus, exceptis paucis: deinde modi proueniendi, quos huiuscemodi esse describit: Sponte, semine, radice, auulsione, ramo, surculo, trunco, ac ligno minutatim conciso. Arborum primâ dicit esse differentiam: syluestres, & hemeras, id est domesticas: præterea infelices & fructiferas, peregrinas & peculiâres. Inter se quoque diuersas, fructu, folio, flore, semine, radice, cortice, materia, caudice. Fructu uidelicet aut coniferæ ut pinei generis, aut pomiferæ ut mala omnia: aut glandifera, ut quæ sunt in glandiferarum genere: aut bacciferæ ut laurus, olea, & his similes. Folio quoq; crispante, læuo, aspero, oblongo, rotundo, anguloso, serrato, lato, angusto, discriminato, interfecto, dentato, crasso, tenui. Radice uero aut summo solo aut profundo, late serpenti seu anguste, dura seu molli. Caudice recto uel obliquo, uno uel pluribus, alto uel humili. Materia dura uel molli, graui seu leui, ædificijs apta uel igni: flexibili, scissili, fragili, uenosa, nodosa, pulchra, deformi, perpetua uel parum duratura. Semine aut nudo, aut cortice, uasculis, quisquilijs incluso, seu racematim pediculis dependente aut ramis adnexo. Tum rotundo, anguloso, paruo, magno, nudo: sicut in sceniculo, aneto, cymino, coriandro: quæ γυμνοσπέρματα Græci uocant. Differunt & uita. Aquatilibus terrestres durabiliores sunt: inter terrestres uero syluestres domesticis. Campestris arbores generatim maiores carnosioresq; sed deteriores & pallidiores montanis. Aquiloniæ partes & materiam robustiorem, & fructus præstantiores faciunt. Sata in umbrosis citius adolescunt, florentioraq; sunt, minimeq; à ueribus corrumpuntur. Quæ cito proueniunt, cito intereunt: ut Malus, Corylus, punica, persicus, pyrus. Vermiculationem omnes sentiunt. Narrantur autem diuturnitates quarundam: ut Olea Athenis, Palma in Delo, sub qua Latona peperit, usq; ad Ciceronis tempora, Oleaster in Olympiâ, Fagus in Troiâ supra tumulum Ili, Delphis Platanus sita Agamemnonis manu, Ilex Romæ: quam Plinius commemorat arcis literis Hetruscis inscriptionem habuisse. Et ficus ruminalis Romæ in foro colebatur, sub qua Romulus & frater à rumice, id est, mamma lupæ nutriti fuere, ut author Plin: Hodie quoq; in Auentino Malus medica cernitur, quam diuum

Diuturnitates
quarundam arborum.

ditam Dominicum seuisse constans est fama. Ex arboribus insuper diuersus procedit huius mor: nam aut crassus est, Grace ὄπρις, qui si concretus sit, uocatur gommi seu resina: Grace κόμμι καὶ ἰνδία. Opum Cyrenaicum Syriacumq; inter alia pradicatur. Aut est succus liqui dior & aqueus: Grace χυλός, qui ex hærbis siue igne distillatis siue mortario contusis exprimitur: capitur & pro sapore ipsius succi. Ipsa enim harbarum per ignem distillatio, Arabum est inuentum, apud antiquos non frequens erat, sed decocto magis utebatur, multo præstantiore ac medicinæ utiliore, uerum nausea maiore. Hæc in uniuersum de arboribus. Nunc de fructiferis dicam, ac primum de his quæ mala producent.

Succus
Gommi
Resina
Decoctum

ARBORES MALA FERENTES.

INTER arbores mala ferentes, Medica præstat, seu Persica: quæ poma κατὰ φύσιν, id est, mala citrea, prælonga & aurei coloris, atq; odorati, toto fert anno. Semen pyro simile, eius succus commendat anhelitum. Inter uestes quoq; in arculis conditur. Hæc Diosco. Athenæus ex autoritate Theophrasti sic ait. Media regio, & Persica malum habet Medicum siue Persicum appellatum, quod folium fert simile auro: spinas acutas similes pyro: fructum non comedunt, boni alioqui odoris, ipsiusq; folia uestes incorruptas seruant. Seritur uere. Fert fructum toto anno, alium perfectum, alium incipientem, alium inter utrumq;. Plin. lib. XII. capite III. Malus Assyria quam alij uocant medicam uenenis medetur, folium eius est unedonis intercurrentibus spinis: pomum ipsum alias non manditur, odore præcellit foliorum, qui transit in uestes unâ conditus, arcetq; animalium noxia: pomis est arbor alijs cadentibus, alijs maturescentibus, alijs cõtinuo subnascentibus. Tentauere gêtes transferre ad se in uasis, dato per cauernas radicibus spirameto, sed nisi apud Medos & in Perside nasci noluit. Huius grana Parthorum proceres esculētis incoquunt cõmendadi halitus gratia. Palladius lib. IIII. primū testatur in Neapolitano suo hæc quæ ipse citreã uocat coaluisse: insequēs uero ætas uti uidemus his pomis uaria forma cuncta loca referit. Triplici sunt natura. Oribasio extrema calida, interiora frigida, media tēperata. Punicū etiã granatū Plin. dicitur Grace ζοιά, dulce uero ἀπύριον, quasi sine nucleo, quod dulcia punica minore sint nucleo. Florem punici Diosco. κνύον uocat, id est cytinū, quod Plin. partū punici in flore interpretatur: florem aut̄ ipsum qui est in cytino Balaustrū uterq; appellat. Dioscorides dulcia calida dicit esse, ideo febricitatibus prohiberi. Acida urinam prouocare, stomachum cõbustum iuuare. Ex his medicamentū stomati con Græcis uocatū: præterea uinū preparatur, ex cortice uero coria tinguntur. Cotonea Græci Cydonia ex oppido Cretæ, quorū tria genera Plin. facit: Mustea præcocia: Strutea serotina, quæ proprie à nostris Pyra Cotonea dicuntur: Chrysomela uero minora & magis interfecta accrispata, quæ proprie mala cotonea nūc dicimus, Vergilio autē aurea mala appellatur. Nam eadē esse satis antiquitas ostēdit in Hercule effosso Romæ nostra ætate, qui nūc uisitur in curia Cõseruatorū tria tenēs manu cotonea: nam ab Hesperidū hortis dicitur aurea mala tulisse. Horū omniū styptica uis est. Melimela mala præcocia & dulcia sunt. Mala Appia ab Appio Claudio, Claudiana item: rubentia sunt saporis præstantissimi teste Plin. Hæc in Hetruria nunc rosea uocāt. Athenæus plura cõmemorat. Siduntia ex Corintho, Vactiana ex alpebus Aquileiæ. Delphica Dionysius reperit, ut ait Theocritus. μάλα πρὸς τὴν κόλποιο Διονύσιος ἔβασσα. Mala quidē in sinū Dionysij influēs. ἄρα τὸ δ' ἔχει λυθκὸν ἐπὶ ἡρακλέως ἰσθμῶν ἐργῶν. Certe habet albū Herculis sacrū ramū. Cyparissea enim & Acrodrya ab eodē dicit inuenta. Malis humida & frigida uis est, quod ex eo intelligit, qui expressus succus facile uertitur in acidū. Est & natura uinosus, ut ait Plin. Galenus malis hyemi adseruatis at coctis læguētes minime pbibet. Persica ex Persia uenenis gratia Columel. dicit aduecta. Athenæus etiã arbore peregrinā. Mala persica eadē quæ & Medica esse supra narraui. Persica stomachū iuuāt, uentrem sistunt, ut ait Diosco. Galenus post cibū absumēda minime cõset cum ceteris innatēt cibis. Pruna κοκκύμηλα uocāt, eorū plura genera Plin. Ordearia à maturitate eius frugis q̄ præcocia sunt. Asinaria à uilitate. Cerea & purpurea à coloribus. Damascena omniū p̄stantissima nascuntur in ualle Damasci, q̄ ut ait Athenæus ab eorū prouētū Coccimelū uocat. In uniuersum uero uētrē subducūt recētia, minus autē sicca, syluestria cõtra sistūt. B A C C A S olea in primis fert, quam prouentu tardissimā miror ab Hesiodo dici, & neminē satorē ex ea fructū pcepisse, cū hodie cõtra uideamus. Baccas maturas Græci Drypetas, nos drupas uocamus. Tria earū genera ponit Vergil. Orchitas, Radios, Pausias. Sūt & aliæ locis alijs peculiare. Conditanea

Mala Medicæ
Punica
Cytinus
Balaustrum
Cotonea
Mustea
Strutea
Chrysomela
Mala aurea
Appia
Claudiana
Siduntia
Vactiana
Delphica
Cyparissea
Acrodrya
Persica
Pruna ordearia
Asinaria
Cerea
Purpurea
Damascena
Olea
Bacca
Drupa
Orchitas
Radij
Pausias
Conditanea

PHILOLOGIA

Conditanea crassior ut in Bononiēsi: ex qua minus olei solet exprimi, cum in nucleum abeat substantia, ut ait Plin. Antiqua lex apud Columellam: Oleam si uis rogare fodito, si exorare stercoreto: si imperare putato. Oleam item ne uerberato. Olea Athenienses uictores, Romani ouātes coronabantur. In Olympiā uero Oleastro, quem κόλονομ uocant, Cinis ex Olea folijs dolorem amorrhoidum mitigat, Baccas item fert laurus, Hedera, Myrtus, Cornus Græce κράνηα, Arbutus quoq; quæ & unedo etiam dicitur, κόμμας Græce. Laurus aliqua angusto folio, altera latiore, utraq; calida. Calidiores & eius baccæ quas Græci δαφνίδας uocāt. Dioscoridi Laurus Alexandrina herbæ propior. Delphica Plinio fert maximas baccas, folia quā latissima, quæ solent mustacijs subijci. Sylua Lauri in Auentino unde triumphantes coronabātur. Adhibebatur & lustrationibus. Seritur etiam. Ramum lauri olfactum facere ad remedium pestis legitur apud Herodianum in Cōmodo. ad uitanda quoq; fulmina apud Tranquillum. Oleum ex lauro calidissimum. Est & Chamedaphne herbæ quæ manditur: & Laurus Alexandrina item herbæ, utraq; Lauri naturā tenens & diuretica. Hederae genera folium uariāt angulosum, rotundū, nigrum, album. Græce κίω dicitur: eius mira natura Plinio memoratur, quod in uase hederaceo uinum trāsfunditur, aqua remanet si forte cōmixta sit: præterea igneam in eo ligno naturā esse sicut in Lauru, ut ex ipsius attritu ignis scintillet. Eius decoctum uulnera glutinat, succus antiqua rheumata sanat: lachryma uero pediculos necat, ac pilos attenuat. Chamecissus herbæ cuius flos calidæ item naturæ, hepar abnoxijs custodit: datur & Ischiadicis. Inter hederae genera Smilax Græce δύια tenui surculo & spinoso, alte serpens, umbris expetitus. NUCES ferunt Iuglandes κάρνα ex eo Græce dicta quod capiti noceant, teste Plin. qui & religiosas eas dicit: non tam ob soni tripudium ut plariq; putant, quā pudicitia coniugalis obseruationē, tot calicibus ac putaminibus operatas. Nux castanea eadē & castanea est Græce διοσβάλαω id est, louis glans: ex quo hic cibus, non glans quercus uti plariq; putant, apud primos homines fuisse par est, quod sponte nascatur & firmissimi sit nutrimenti. Cocta etiam ex melle tussientibus datur. Auellana ex oppido Auella uenit Græce ηρακλεωλική. Ex hoc genere & Corilus cibo ante omnia durissima simul & calidissima. Amigdalus dubium dicit Plin. an Catonis tempore in Italia fuerit: nam Mespilus & prunus ante ipsum minime fuere. Amigdalus Theophrastus ait, ex amara dulcis redditur si quis caudice circumfosso perforatoq; mensura dodrantali undiq; lachrymam effluentem in idem defluere sinit. Amigdala recētia ut ait Dioscorides stomacho profunt si cum folliculo edātur: sicca maxime nutriunt, sitim augent: argumēto sunt uulpes, quæ deuoratis amigdalis nisi aquam proxime reperiāt interire putātur. Ex amaris medicamentū Dioscorides Diamigdalon uocat, spleni & iocinori maxime utile. Sunt & in nucū genere Pistacia, è Syria aduecta, nucleis pineis similia. GLANDES plurima fert arbor Phagus φάγος. Suber φέλλος. Quercus μύδιος. Cerrus αγγίλω. Ilex πρίνος. Latifolia, Salsicortex, Aesculus. Robur δρυς, quod teste Plinio mella fert & uiscum & Chenchrin, ita uocatur medicina pilula medicinis apta. Fert & alium moro simile fructum, intus habentē pilulam, in qua flocculi molles sunt lucernarū luminibus apti. Gallam uero ferunt omnes. PINEI GENERIS arbores etiam plures omnesq; odorata: ipsa in primis Pinus sacra olim matri deum Græce πίτυς, reperitur & syluestris & urbana. Syluestris item Idea aut maritima. Idea crassior & excellior. In genere syluestri mas breuior ac folio durior, fœmina procerior tum ad adificia tractatior: quod quidem ut aiunt natura est omnium fœminarum in plantis, author Theophrastus. Nuclei pinei Græce πιτυίδες calidam retinent naturā ad ueneriaq; incitantem. Picea πεύκη, folio tenuior quā pinus, magnitudine minor, conum etiā fert minorē: præterea adustis radicibus regerminat. Theophrastus. Abietis sexus discernitur folijs, quæ mari sunt acutiora, magisq; surgētia ac flexa materia: quæ fœminæ est cādidiōr & caudice procerior: utilis materia ad opera domus intestina, ut ait Vitruuius. Plinius inquit abietem nauis quæ obeliscum diui Augusti portauit, quinq; hominū ulnis crassitudine fuisse: hæc Græce ἐλάπι dicitur. Teda etiam in hoc genere δάε appellata frequens in Calabria, nuptijs quondam sacra. Taxus μίλος procera, folio similis abieti, sed pinguior molliorq; materia, cortice similis cedro. Eius radices si iumenta attingant moriuntur, ruminantia nihil patiuntur. Theophrastus. Acer σφένδαμνον: eius duo genera, quod communi uocabulo acerem uocant: alterum Carpinum, cui folia flaua & crispa: Aceri candida: riguis potissime nascitur, inuentu rara. Tilia mas duram flauamq; materiam habet, fœmina candidiorem, Cupressus fœmina quæ

metam

metam habet in fastigium conuolutā. Mas uero ramos ab se spargit, quæstuosissima in satus
 ratione sylua, quod eis perticæ ueneant: & dotes filiarū eius plantaria dicebant, prouentu mo
 rosa, baccis torua, fructu superuacua. Fimum & aquā refugit in satu eius: patria ipsius Creta.
 Plin. Lentiscus odoratum etiam lignum, dentiscalpijs aptum, ut ait Martialis. Cuius semen
 Muricatum Columella appellat à muricis similitudine, & Plinius muricatis crinibus dicit.
 Ter anno floret, ut Cic. de Diui. Iam uero semper uiridis semperq; grauata Lētiscus triplici
 solita est grādescere fœtu. Ter fructus fundens, tria tempora monstrat arandi. Cedrus, ut ait
 Theophrastus, Iunipero non absimilis: folio spinosiore & duriore, fructu etiam simili, humi
 lior tamē & materia incorruptior. Dioscorides autem ait. Cedrus iuniperi fructu myrti ma
 gnitudine, ex quo Cedria fit uehemēti odore. Cadauera cōseruat, animalia uiua uestesq; ob
 caliditatē corrumpit. Quidam eius enarrator Græcus sic scribit. Cedri duplex species: altera
 fruticosa similis iuniperi, altera arbor: utraq; calida & sicca tertio abscessu. Cedria uero oleū
 ex cedro, quarto abscessu calidū. Carnem longo tēpore cōseruat: uim eandem habēt Cedri
 des, id est Cedri fructus. Plinius scribit cedrū appellari in Syria humore qui fluit è ligno tæ
 da cōcifa, & in furnis posito: cui tanta uis est, ut in Aegypto cadauera perfusa seruetur. Ser
 uens liquor crassior picē fundit, quæ spissata Brutia nomen cepit. Idem author lib. xvi.
 memorat arbore Citrum, cuius laminis altera materia operitur. Scribit etiā mensas citreas è
 Mauritania aduectas similes cupresso fœminæ syluestri, uitiumq; arboris, id est, gibbus in
 medio caudice in cōmendatione est. Quod autē Vergilius ait: Vrit odoratam nocturna in
 lumina cedrum, de Teda intelligit, quæ ibi abūdat: uel de humore tæda, quæ uti supra dixi
 mus, Cedrus appellatur. Iuniperus *ἰουνύπυρος* magna & parua. Magna similis cyparisso: na
 scitur in maritimis & asperis locis. Dioscorides. Eius materia perpetuo durat, ut ex trabibus
 tēpli Dianæ uisum est, ut author Plinius. PALMARVM genera plura, fructiferū, sterile.
 Fructiferarum uero mas aut fœmina. Mas primū super spatham floret, fœmina fructū ob
 longum præstat. Fructuum uero alij cum ligno, alij sine, alij cādidi, alij nigri. Theophrastus.
 Athenæus autē Cerebra palmarum edere prius milites in expeditionibus cœpisse dicit. Gel
 lius palmæ naturam ait semper oneri quamuis depressam reniti ac super stare: ex quo uictor
 riæ significationem habet, *φοίνικα* Græci appellant. Fructus fert quæ palmulæ: maiores autē
 cariotides dicuntur, stomacho perutiles: flores uero nequaquam, ut ait Aristoteles. Palmarū
 patria Iudæa: post hanc insulæ nuper in occidēte repertæ. Est & in Liguria prope Rumbam
 fluuium pass. milibus x. Castrum S. Romuli palmis circa nobilibus & in Italia raris refer
 tum, quibus Romam conuectis Pōtifex in earum utitur festo. Fici antiquitus caprificatio
 nem adhibebāt. Culices enim è caprifici fructibus qui nunquam maturescunt ad fici fructus
 transeunt. Inter ficuum genera Plinio Caricæ sunt maiores, & Cottana longe minores. Præ
 terea Mariscæ, Biferæ quæ S. Petri aut Io. à nostris uocantur. Ficus aridæ à Græcis Ischades
 appellatur, tanto in honore, ut regi Indorum eas per literas petēti ab Antiocho rege dono
 sint missæ, ut author Athenæus. Aristophani quoq; in comœdia pro cibo suauissimo memo
 rantur. Ficus tam recentes quàm aridæ natura calidissima, corpusq; saginant. Cato per fici
 maturitatem iubet colonis cibaria minui. Athletæ ficibus alebantur, antequam eos Pytha
 goras ad carnis usum qui fortior est transtulisset. In genitiuo tantū secundæ decli. in reliquis
 quartæ. Sorborum item duo genera: fœmina fructifera & masculum sterile: fructus aliæ orbi
 culatus aliæ ouatus: primus præfertur sapore, flores fructusque racematim simul ex arbore
 pendent. Theophrastus. Sorba sicuti & mespila acerba leguntur, suspensaq; paulatim matu
 rescunt, uentremq; cohibēt. Morus *συκάμινος* nigra & alba: hodie quæstuosissima propter
 sericum, uocatur Plinio arborū sapiētissima quod ultima floreat. Cerasus è Cerasunte Ponti
 oppido à Lucullo translata teste Plinio: eius fructus uirides, ut author Dioscorides: sto
 macho nocent, uentrem soluunt. Arida autem Cerasa contra sistunt, stomacho profunt. Zi
 zifus ex Africa ad nos translata, ut author Columella. Eius fructus stomachū pragrauat,
 sitim accendit, paruiq; est nutrimenti. Pyrus *ἄπιος* Græce: syluester autem *ἄργος* insitione
 melius prouenit, parum durat: uermiculationem sentit. Theophrastus. Pyrorum naturam
 Dioscorides stypticam putat: quare trita uulneribus adhibita sanguinem sistunt, acida sto
 macho conueniunt, dulcīa minime. Galenus ait: leiuinis data aluum restringere, post cibum
 uero dissoluere. Plinius ait partum difficiliorem fieri si tunc in eo loco fuerint. Idem lib. xv.
 Pyra superba dicit appellari omnium ocyssima & parua tum grata sapore: nos hæc hodie
 Gg mulcaria

Cupressus

Lentiscus

Cedrus

Cedria

Cedria oleum

Cedrides

Citrus

Citrea mensæ

Iuniperus

Palma

Cerebra pal

marum

Phoenix

Ficus

Caprificatio

Cottana

Ficus aridæ

Caricæ

Biferæ

Sorba

Morus

Cerasus

Zizifus

Pyrus

Pyra superba

- Mala decumana** muscaria uocamus: præterea Decumana omnium maxima: quo uocabulo & mala & cæteros maiores fructus recte nuncupamus. Inter fructifera uero præcipua uitis, quam ex omnibus quæstuosam Cato dicit. Semina seu malleolos legito grandi acino, tenui folliculo, dulci sapore, paucis uinaceis. Optima habentur à lumbis, secunda ab humeris, tertia summa uite secta. Qui uineta facere cupit, nō alienæ curæ potius quàm suæ credat. Amant tenue solum ac partes aquilonias, solemq; oriētem sicuti & arbores, maxime uero colles leniter adcliuos, Prædicatæ Vergilio cæterisq; Tapfia, Mareotis, Lagea, Bumastus, Aminea, Duracina seruabilis in uite. Inter præcipuas autem Vinaciolam Plinius cōmendat, quam soli Sabini & Laurētes nominant. Hanc Itali nunc corrupte Vernaciolam appellant. De uino autē eiusq; generibus & affectibus alibi plura dicemus. Vuam ueteres in dolio operto depressam & arena substrata, annum seruabāt, ut author Columella. Plinius eodem modo pyra seruari dicit, si dum cōduntur, luna supra terrā fuerit. **INFELICES** censēbātur arbores, ac religione damnatæ, ut ait Theophrastus, quæ neq; seruntur unquam, neq; fructū ferunt. Sunt autem **Tamarix** Græce μυρίκη, Populus, Alnus, Ulmus, Attina, Alacernus, Salix & huius generis. **Myrice** domestica teste Dioscor. nascitur in Aegypto, & Syria: alibi agrestis, à Vergilio humilis describitur arbor. Eryce ab eodē authore ponitur arbor fruticosa similis Myricæ, cuius flore pastæ apes haud probū mel cōficiunt. De hac Nicædrus sic ait. *δάξιο δ' ἀνθημόεσσα ἄφραγ ταύφυλλον ἐρύκλω.* Cape florentē statim latis folijs Erycen. *ἦ μπε μελιωαῖς πρὶ βόσκηση ὄλα μὲς ἔρωωμ.* Circum quam apia pascit cohors serpens. A Palladio & Columella Eryceum uocatur: floret bis in anno, prima & ultima syluestriū. Salix ἴπα ab Homero ὠλεσικαεσσῶ appellata. Gaza Frugiperdā uertit, quod fructum in flore amittat nec perducatur ad maturitatē. **Vitex** Vitex quam Græci λύγρον alij ἄρνον uocāt, teste Plin. Dioscorides, quod matronæ in Thesmo phorijs Atheniēsis castitatē custodiētes his folijs cubitus sibi sternebāt. Galenus lib. v. i. de simplicibus ait hanc ob castitatē dici quam seruat quādo substratur, uel editur, aut bibitur. Statius in fine lib. i. Tydeus ait, tēpla Palladi pollicēs. Et ab arbore casta Nectā purpureas uario discrimine uittas. Duo eius genera Plin. ponūtur. Maior in arborē, salicis modo adfurgens. Minor ramosa folijs cādidiōribus lanuginosa. Prima arbor floret, sicut Morus ultima. **Agnus** Dioscorides dicit Agnū nasci prope flumina, uocariq; à Latinis Salicē marinā: folia habet **Oleaster** similia Oleæ, baculumq; ex eo manu gestatū lassitatem offendiculumq; pellit. Oleaster Græce κόλινος, cuius emplastrū, ut ait Dioscor. igni sacro medetur. Oleū uero dentes cōmotos firmat & fluxū prohibet capillorū. **Ulmus** Græce πτελέα, eius duo genera Theophrasto ponūtur: Ulmus & mōtiulmus, hæc folio acutiore. **Siler** cuius baculū rusticos ferre dicit Plin. quod hunc fruticem serpētes spōte fugiāt. **Populus** λεύκη. Alba & nigra: hæc excelsior & erectior: utriq; materies alba & foliū simile. **Theophrastus.** Alnus αἰγιος, sterilis & unigena natura, caudice recto, materia molliore ac fungosa intus, pini folio maiore aliquātulū, Theophrasto. **Platanus** Platanus rara arbor & umbræ tantū gratia in delicijs apud Romanos. Noti apud Plin. sales Domitij in L. Crassum, cum eum censorē magno nimis habitare reprehēderet. Domū eius se paratū emere dixit ingēti precio. At Crassus uelle se ait exceptis sex arboribus: tūc ille paruo se qdē sine illis æstimare dixit: ex quo à Crasso maioris ipse luxuriæ uitio reprehēsus est.

FRUTICES ODORATI.

- Bacchar** **Combretū** **O** S T arbores frutices dicam ex Theophrasti diuisione ab initio facta: ac primum odoratos atq; aromaticos, quorū calida est penitus natura. Bacchar radice est odorata, ex qua unguēta fiebant odore amomi. Simillimū ei cōbretum appellatur foliorū tenuitate usq; in fila extenuata, & procerius quàm Bacchar. Aliqui per errorē Nardum rusticū Bacchar dixere. Est enim Nardum rusticū herba quam Græci Afaron uocāt. Cuius speciē in nardi generibus ponunt. Hæc ex Plinio. Dioscorides item βάκχαρις, inquit odore cinnamomi, caule anguloso, magnitudine ferè liliij floribus subpurpureis coronamētis aptis. Nardus frutex est crassa radice, folio paruo ac denso: spargitur in aristas. spicas & folia celebrant, ex quibus unguētū: principalis est Syriacus: deinde Gallicus, deterior Italicus. Adulteratur pseudonardo herba quæ ubiq; nascitur, raro re atq; latiore folio, & colore lāguido in candidū uergēte: hæc Plinius. Balsamū arbor in sola ludæa in quodā horto, eodē teste authore nascitur. **Opopobalsamū** ὀπὸ βάλσαμον, id est succo: quod in ligno inciso in æstate distillat. **Xylobalsamū** lignum ipsius probatum recens & folium parum opobalsami spirās. Verum opobalsamū infusum lacte uel aqua, effunditur cito & lactis

& lactis modo efficitur: adulteratum supernatat sicut oleum, uel diffusum sicut in stellas con-
trahitur. Dioscorides. Ammonicum, Latini Guttam dicunt. Succinū est & nobile Thymia
ma quod fluit ex arbore quæ uocatur Agasyllis ἀγασυλλίς apud arenosa Cyrenes, unde no-
minis etymologiā trahit. Optimum thuris habet speciem, & odorem aliquatulum Castorei.
Hæc Dioscorides. Ex signis hoc ego putauerim quod nostri nunc Beloginum uulgo appel-
lant. Plinius uero idem ex arbore Metopio apud Ammonis oraculū fluere dicit. Caucamon
lachryma ligni arabici Myrrhæ aliquatulū simile, gustu delectabile: pro Thymiamate utun-
tur, cum Styrace & myrrha uestes uaporando. Dioscorides. Cyphi κνϕι genus Thymiamate
tis quo utuntur sacerdotes Aegyptij in sacrificijs. Macer. Cortex etiā odoratus. Ciperus, Ci-
perus, & Ciperis diuersa. De his Dioscorides ait: Ciperus arbor folia habens oleæ similia, la-
tiora tamen, flores albos redolentes, semē nigrum. Oleum ex eo fit Ciprinum: nascitur apud
Ascalonem, & Canopum. Vocatur & Plinio Ligustrum, Romæ Rouisticum: quanquam
Ciperus pro Cipro male apud eum scribitur. Ciperus autē iuncus est angulosus, iuxta terrā
candidus, in cacumine niger pinguisq; , folia ima. Gladiolum hunc Plinius uocat. Ciperis est
Indica herba Zinziberis specie, cōmanducata croci uim habet. Plinius. Balanus Myrepica
fructus arboris Aethiopicæ similis Myricæ: fructu autem similis nuci ponticæ, ex quo confi-
ciunt oleum preciosum. Dioscorides. Myrobalanum apud Troglodytas Aethiopiæ, arbor
glandem ferens, nucis castaneæ magnitudine, ex quo unguentum fit, Plinius. Hic in cibo fru-
ctus ad uocis claritatē magnopere facit. Mastiche pluribus ē locis & modis fit, laudatissima
ē Chio insula, quæ ē lentisco traditur gigni gummi modo, uenit & ex Indica spina, & ē Græ-
cia, & Asia, Cardui lachryma adulteratur resina ut Thus: ex Plin. Agaricum & Laserpitium
similitudinē habent inter se. Agaricum nascitur in Cilicia & apud Sarmatas: nonnulli radicē
dicunt esse, aliqui uero fungum in arboribus nasci. Laserpitium uero propius frutici quā
arbori, folijs ferulæ similibus, Cuius radix utilis medicinæ, succus uero ex radice & caule uul-
nerato, qui concretus rufescit & translucet more myrrhæ. Hæc Dioscorides. Plinius uero
dicit ex Laserpitij succo gummi Laser appellari, ad pondus argentei denarij appensum ad
medicinās: de quo uide in lib. xviii. cap. iiii. & apud Theophrastum lib. xi. Nasci-
tur optimum apud Cyrenen, Græci σιλϑιον uocant. Rustici uero Italici Assa put da. Lada-
num apud Arabes ē barbīs caprarum distillantibus capitur, quod hæc pecus fruticem hunc
inter deserta scētetur. Pli. Panacea πανακεία circa Clitorum montē reperitur, egregia ad pla-
gas & medicinam. Panacem unguentū Arabia ex ferulæ lachryma incisa mittit, sicuti Ma-
lobathron Syria ex arbore quæ ad unguēta exprimitur simili modo. Iryon uua populi albæ.
Oenanthe uero uua ex labrusca: ambo siccantur in Asia ad unguenta & odores. Costi radix
in precio, frutex autem inutilis. Staecten Græci uocāt resinam quæ ex Teda fluit. Hæc omnia
Plinius. Dioscorides uero ait Staecten esse fecem à myrrha exp essam. Rhaponticum nasci-
scitur circa Bosphorum: radix nigra Centauræ magnæ similis, sine odore, mollis, ut Dio sco-
rides. De hac Amianus Marcellinus xxii. ait uicinum ponto Euxino annem Rha no-
mine esse, quem prope gignitur radix uegetabilis eiusdem nominis ad multiplices medici-
næ usus. Plinius uero Rhacomam uocat adferri ex his quæ supra Pontum sunt regionibus,
radicem Costo nigro similem, minorem & ruforem, sine odore, calefaciens gustu & astrin-
gens. Quod autem nunc Rhabarbarum uocant, ex eodem penē loco post hos authores ue-
nisse par est, quod apud eos nulla mentio. Tamaricen Plinius esse ait similem scopis ameri-
nis. Athenæus eam esse dicit quam Græci Myricen uocant. Manna μάννα lachryma est in
Arabia similis Aegyptiacæ spinæ, qua incisa effluit lachryma, coagulatur, deinde legitur.
Excellit Troglodytica à loco quæ lucida est, subuiridis, & mordax: reperit & Bæotica, adul-
teratur gummi. Vis eius ad medicinās & suffitus. Dioscorides. Styrax lachryma & ipsa cu-
iusdam arboris similis cotoneo: excellit flauus & sordidus ac resinofus, perseueranti odore,
& incisus quendam mellicum humorem dimittit. Idem. Bdellion lachryma est arboris Sara-
cenicæ: probatur quæ lucida sit, & gustu amara. Idem. Crocum apud Corycum Ciliciæ oppi-
dum præstantissimum nascitur. Spina Arabica seu Aegyptia, frutex est, unde liquor pre-
ciosus emanat. Spina alba nascitur in locis palustribus, folio crasso & spinoso. Acantha seu
Melamphyllon nascitur in hortis & petrosis: habet latiora folia lactuca, semen oblongum,
melinum capitulum specie tyrsi. Syluestris, id est ἀκάνθα ἀγρία similis Scolymo spinoso: na-
scitur & domestica in hortis. Inuenitur & Tragacantha radice longa, lignea, breui, furculis
Gg 2 humilibus:

Ammonicum

Caucamon

Cyphi

Ciperus

Ciperus

Ciperis

Balanus

Myrobalanū

Mastiche

Agaricum

Laserpitium

Ladanum

Panax

Malobathron

Iryon

Oenanthe

Costi radix

Staecte

Rhaponticū

Rhabarbarū

Tamaricē,

quæ & my-

rice.

Manna

Styrax

Bdellion

Crocum

Spina Arab-

ica

Spina alba

Spina syl-

uestris

Tragacantha

- humilibus: inter quos plurima folia breuia. Interq; ea spinæ latentes. Est & eodem nomine lachryma quæ fluit gummi modo ex eadem, ad plura faciens remedia. Spina etiam Oxyacantha narratur, quæ præterquam aliquantulum maior similis erat pyro syluestri, fructu similis Myrto rubenti. Hanc cynosbaton quidam uocant. Asphaltus frutex item spinosus odoratus, nascitur apud Istrum & Nyfirum in Syria & Rhodo, quo utuntur unguentarij ad unguentorum succum. Iuncus præstantior Nabateus, deinde Arabicus, quem quidam Babylonicum uocant. Tertio loco Libycus penè inutilis. Eligendus florens, subpurpureus, odore rosæ, contritus gustu mordens: usus etiam floris & radicis ad medicamenta. Calamus aromaticus nascitur in India: cõmendatur fuluus colore, ualde geniculatus, in mandendo uiscosus & subacutus. Costus excellit Arabicus albus existens & leuis pondere, probi odoris. Secundo loco Indicus qui leuis & niger est: tertio Syriacus, colore buxeus, odore graui. Vim habet costus calfactoriam, & ingratus sapore. Amomum $\alpha\mu\mu\mu\mu$ racemus est ex frutice florem habens albæ uiolæ, folia Brionia similia. Optimum est Armenium, auri ferè colore. Deinde medicum, postea ponticum. Cõmendatur recens, album, graue, olens, acutum gustu & mordax, colore simplex non uarium: uim habet calfactoriam. Chalbana $\chi\alpha\lambda\beta\acute{\alpha}\nu\eta$ liquor est ferulæ: uenit ex Syria, quod quidam Metopion uocant: optimum est thuris specie, probatur pura, pinguis, minime lignosa, graui odore: adulteratur resina & ammoniaco admixta. Zinziberis $\zeta\iota\zeta\iota\beta\omicron\rho\iota\varsigma$ nascitur in Troglodytica Arabia: cuius hæba utuntur ad multa, sicut & nos ruta. In decoctis miscetur ad medicinam, radices eius paruulæ sunt. Ciperi subalbæ sapore ferè quo piper, & odoratæ. Conduuntur & in sicilibus, exportantur in Italiam. Aloe $\alpha\lambda\omicron\eta$ folium habet simile Scillæ, crassum, rotundum, ex duobus lateribus frondosum, ab alio spinosum: caulem fert similem Antherico, florem album, fructum ferulæ similem, tota grauis odore, gustu amarissima. Nascitur in India plurima, ex qua uenit: eius gummi uenit etiam ex Arabia & Asia ad cõglutinanda uulnera utilissimum. Rhus quem quidam erythrum uocant, fructus est arboris Byrsesicæ, quod eo ad pelles inficiendas utantur: arbuscula est in petris nascens, cuius folia oblonga incisaq; more ilicis. Hæc Dioscorides. Alij aliud existimant. Spica $\sigma\acute{\alpha}\chi\upsilon\varsigma$, frutex porro similis, aliquantulo longior, plura retinens folia subpinguia, dura, odorata, uirgas plures ab una radice. Nascitur in montanis & asperis: uim habet calfactoriam tertio abscessu. Sarcocola lachrymæ arboris paruæ, ex Perside uenit, similis thuri, suffulua, subamara gustu, uim habet uulnerum constringendorum. Glaucion succus hæbæ qui ex Hierapoli Syriae uenit, folijs similibus papaueris, pinguior & graui odore, amara gustu, succinum ipsum croceum. Hydropeperi nascitur prope stagnantes aquas, caulem emittit angularem prædurum, in quo ramusculi folia habentes gustu acuta sicut piper. Cistus frutex in petrosis locis non admodum altus, ramosus, folijs rotundis & crassis: flore ut mali punici: uim habet stypticam, ex quo flores bis in die ex uino austero hausti, dysenteria profunt. Hypocistus nascitur circa radices Cisti: florem refert mali punici, prodest coeliacis dysentericis, & fluxibus muliebribus decoctum. Ladon $\lambda\acute{\alpha}\delta\omicron\mu$ aliud genus Cisti: frutex & ipse eodem modo nascens, longiora habens folia, & nigriora, quibus uis styptica est, ac ad ea utilis ad quæ & Cistus. Fit autem ex eo Ladanum appellatum. Eius folia pascentes capræ sordes recipiunt barbæ, ex quibus Ladanum postea colligitur ad multa utile: probatur odoratum, subuiride, molle, pingue, expers arena: uim habet stypticam calfactoriam, mollificantem, stomacho utilem. Cinnamomum elige album, friabile, leue tractatu, lignosum, gustu mordax. Radix eius inutilis est. Aliud simile uocatur Pseudocinnamomum non multo odore nec uirtute. Xylocinnamomum habet quandam cum cinnamomo similitudinem: est enim lignosum & longis truncis, odore multo inferius, & ut placet quibusdam alterius generis à Cinnamomo. Hactenus Dioscorides. Theophrastus autem de Cinnamomo & Casia ait: fruticem esse utrunque non amplum, sed magnitudine Amerinæ, uerum multis surculosis ramis constare. Cinnamomum decerptum in quinas partes discerni, id est præcipua bonitatis quod corticibus propinquius fuerit, idq; ad palmi magnitudinem cædi. Casiam uero sarmento crassiore constare, ac neruis, idcirco non posse decorticari. Cum itaque uirgas secant longitudine binum cubitorum, in recenti bouis corio conduunt: tunc lignis putrescentibus uermiculos nasci, qui lignum erodant, corticem uero ob amaritudinem non attingant. Dioscorides uero de ea sic ait: Casia in felici Arabia nascitur, baculum habet crasso cortice sicuti piper. Est & secundo loco quæ uocatur Zigir, crassa, coloreq; nigra, quæ primæ præstat.

Tertia uocata Balastus Musceticus prædictis melior. Reliquæ sunt diuersorum nominum magni sumptus. Reperitur & pseudocasia, quæ deprehenditur gustu, minime acuta & aromatica. Probatum autem subrufa Coralli colore, & lata fistula, gustu mordax, De Thure quod *λίβανον* dicunt sic ait. Nascitur Thus, sicut Myrrha & Styrax, in Arabia item felici. Adulteratur resina punica & gummi, facilis deprehendi: gummi enim incensum non flammescit, resina in fumum abit. Thus ardet, deprehenditur & odore. Dendrolibanum siue *λίβανωτός*, Latine Thusmarinum, surculi sunt tenues: circa quos folia tenuia, densa, longiuscula, grauis odoris, quibus utuntur ad coronas. Myrrha uero lachryma est Aegyptiaca spinæ, qua incisa effluit lachryma, coagulatur, deinde legitur. Excellit Troglodytica, quæ lucida est subuivida & mordax: reperitur & Bœotica, adulteratur gummi. Vis eius ad medicinas & suffitus. Theophrastus autem de Thure & Myrrha sic. Thuris arbor haud magna est, sed quinque cubitis attollitur, folio lauri, cortice leui. Myrrha etiam minor, sed fructuosior, caudice duro crassio reo quam sura hominis, folio ulmeo simili aculeatoque & minime leui. Alij thuris arborem lentisco similem prodidere, Myrrham uero Therebintho, sed scabriorem: nec desunt qui eam Therebinthum omnino esse putent. Arabes lignum ex ea Antigono attulere, quæ nihil à Therebintho differebat. Erant omnino qui thus & myrrham nasci ex eadem arbore prodiderunt. Idem balsamum scribit in ualle Syriae produci ab arbore mali punici magnitudine, ramis multis, folio rutæ simili, candido tamen & perpetuo uirente, fructu simili Therebintho. Lachrymam colligi in caudice & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis subidere: cum æstus maxime angit, uix tota die concha impletur. Ad nos adulteratum aut mixtum fertur, uirgæque ex eo odoratæ quotannis absconduntur. Plinius uero id tantum in Iudæa in quodam horto nasci dicit. Dioscor. ponit Opobalsamum *ὀπὸν* id est succo, quod è ligno inciso æstate distillat. Xylobalsamum lignum ipsius probatum est recens & fuluum, parum balsami spirans. Verum opobalsamum infusum lacte uel aqua effunditur cito, & lactis modo efficitur: adulteratum supernat sicut oleum, uel diffusum sicut in stellas contrahitur.

FRUTICES aquatici nunc. Sida specie papaueris est, teste Dioscoride. Arundo pluris generis: Tibialis, uallaria, armamentaria, fistularia, sagittaria, quæ cretica uocatur. Insuper Aegyptia, crassitudine quæ phaselii uicem in Nilo supplet, ut ait Plin. Papyrus item Aegyptia, ut idem author ait ex autoritate Varronis post uictoriam Alexandri in usu fuit: ante uero minime chartarum usum fuisse constat, folijs tum palmarum scriptitatum, tum quarundam arborum libris, postea publica monimenta plumbeis uoluminibus. Mox & priuata linteis cepta conscribi uel ceris. Ptolemæi deinde tempore membranas, Pergami bibliothecam parantis. Sed & insecta ætas philuras diuersi generis. Emporetica inuolucris apta. Regia maior omnibus apud Catullum. Alia item ex alijs locis nomen accepere, ut apud Plin. uidere est. Iuncus trium generum: Acutus qui marinus dicitur, & sterilis, Græce *ἰσχυρίωνος*. Alter fructum ferrens, quem triperum nominant, quod tria genera ferat, tenuior primo. Tertius longe crassissimus & asper, qui Holoschoenus dicitur. Phleum folio constat carnosum, multifido, prouenit cum Vergilijs, diuturnius est anno. Theophrastus. Spartum, iuncus Hispanus ex quo funes conficiunt, unde in Hispania campus iuncarius iuxta Tarraconis maritima. Memorantur & illa quoque aquatica, Gladiolus, Typha, Menisphlora, Butonium, Ipnum, Oleagnus.

Thus

Dendrolibanum

Myrrha

Balsamum

Opobalsamum

Xylobalsamum

Frutices

aquatici.

Sida

Arundo

Papyrus

De chartis.

Iuncus trium

generum

Acutus, Mar-

inus, sterilis.

Phleum

Spartum

Gladiolus

Menisphlora

Butonium

Ipnum

Oleagnus

Aruensia

Hortensia

DE FRUGIBVS.

HAERBIS uero eadem ferè contingunt, quæ arboribus fruticibusque communia. Quod genus Theophrastus in *ἀγρία ἑσπερία*, id est, Aruensia, ut Plin. conuertit, & *ἡπειρωτά*, id est hortensia diuidit. Item Aruensia in fruges, aut agrestes alias herbas. Hortensia uero in coronamenta, in quibus flores & uiolaria sunt, ac herba odorata. Et in holera, ut sunt Brassica, Lactuca, Ocimum, & his similia, quæ Græci *ἡδίσματα* & *λάχανα* appellant. Plinius autem acetaria. Holera rursus aut intubacea sunt, ut Napus, porrum, Armoracia & his similia. Aut Bulbacea, ut Cepe: bulbæ, & quæ radice rotundantur: aut humi nascentia, ut cucumis, Pepo: aut surculosa, quæ *φρυγανὰ* Theophrastus appellat. Gaza suffrutices conuertit: in quorum numero uiolaria ac legumina, quæque attolluntur. Iam illa quoque communia, ut omnia inter se odore, colore, sapore differant, inter herbas principatum fruges obtinent. Hæc in frumenta, id est, *σίτην*, & legumina: id est, *χεδρονά*, siue *ὄσπρια* diuiduntur. Inter frumenta triticum præstat, Græce *πυρρός*. Deinde hordeum apud antiquos uisitatius: ex eo panes conficiebantur, præsertim in

Suffrutices

Fruges

Frumenta

Triticum

Hordeum

Gg 3. oriente,

PHILOLOGIA

oriente, ut ex sacris uoluminibus deprehenditur. Postea Plinij tempore quadrupedum refer-
 etibus tradebatur: pane uero hordeaceo milites ignominia in exercitu notati uesciebantur.
 Ex hoc fiebat & Ptifana, pultis genus, Græcum sanè inuentum. Cuius laudibus Hippocra-
 tes unum uolumen dicauit. Post ptifanam, inuentam à Romanis Alicam Plinius maiore
 laude testatur. Fiebat & polenta addito semine lini, coriandro, & sale, cibus maxime studio-
 forum. Pulte enim uixisse Priscos Romanos argumento est, quod inde pulmentaria di-
 cta erant, ossa iure condita. Amylum etiam genus pultis è tritico siue hordeo, quod sine
 mola conficiatur, quod hodie quoque priscum retinet nomen. Olyram Gaza Siliginem uer-
 tit. Plinius tamen diuersa ponit. Sed & Olyram & Oryzam Turanius quoque eandem scri-
 bit esse. Plinius etiam diuersas. Oryzæ folia carnosâ porro similia sed latiora, altitudo cubi-
 talis, flos purpureus, hodie Risum uocant. Zea uocatur semen ob frugis præstantiam, ut ait
 Plinius: propter quam Homerus *Ζῆδωρον ἄρραρον* saepe dicit, id est terram Zeam donantem
 non uitam ut quidam putant. Hanc forte hodie Speltam Italici uocant, nunc sanè uiliorem,
 quod eius copia creuerit. Nam ex Asia prius & Græcia uenit: peculiare enim Græciæ Zea,
 Olyra, Typhe, Irio, Hormû quod Cymino simile est, seritur q; cum sesamo. Alica in Trās-
 pana nascitur. Similago ex tritico, sicuti flos dicitur ex siligine. Tritici enim farina cernitur
 in pollinem tenuissimum, hoc est, Similaginem, & secundariam: unde panis fit secundarius:
 extremus est fursur. Farro post triticum Plin. dat palmam, unde & farina dicta, & Farra ue-
 teres Adoreum appellabāt, quo dijs maxime sacrificabant. Hinc adorea uictoria dicta. Fer-
 tur & Arinea inter fruges, frequens in Gallia & Italia. Sesamum *σῆσαμον* unâ cum Panicis
 & milio seritur: uenit ex Indis, ex eo oleum exprimunt Sesaminum: color eius cæcidus infra
 magnitudinem seminis lini. Italici iugiolinam appellabāt, conficiunt q; ex melle Sesamiten
 Athenæo uocatum, à nostris cupetam. Milium *κέρχθος*. Panicum *μελινοῦς*, eò dictum, quod
 (ut Plinius dicit) mel frugum dicatur. Inter legumina uero Faba præstat. Eius farina lomen-
 tum dicitur. Abstinebat ab ea flamen dialis, quod in flore eius literæ lugubres reperiantur,
 parentando adsumitur. A Pythagora quoq; prohibebatur, quod hæc maxime natura inflet,
 ac sensus hebetet. Seritur ante occasum Vergiliarum prima leguminum: Dicitur Græce *κίβα*
μῦ. Ponitur Dioscoridi faba Aegyptia, quam ponticam quidam uocant: fit etiam in Asia
 folio magno, fructu cubitali longitudine, crassitudine uero digitali, colore roseo. Lupinus
 Græce *δέσμῦ*, eius seges agrum lætificat, uertitur ad solem, horasq; etiam nubilo monstrat.
 Cicercula Plinius. Cicercula *ἐρέβινθος* fructum celerrime perficit, noualibus inutilis seges. Pisum *πίσος*.
 Pisum Cicercula *λάδης*. Eruale. Eruum *ῥοβός*. Lens *φακί* siccantis est naturæ: adeo apud uete-
 res in delicijs, ut proverbijs sit *ἢ φακί μύς*, id est in lente unguentum. Lente quoq; scri-
 bitur Esau primogenituram commutasse. Phasculus *φασήελ*. Trionum *ἐξόνισμον*. Legu-
 minum prima laus, ut sint coctibilia, maxime in faba & lente, ut Theophrastus ait.

HORTENSIA.

HORTVS altera succidia quondam putabatur, ubi opes horti deerant de carna-
 rio aut macello uiuendum erat, ut ait Plinius. Hortos primum commemorat
 antiquitas Hesperidum, Alcinoi, Adonidis, ubi nullus fructus nisi ad uolupta-
 tem. Cyri regis pensiles. Apud Athenienses primus hortos intra moenia insti-
 tuit Epicurus. Romæ uero uillarum instar hortos ædificatos adhuc uidemus,
 Sallustianos, Mecænatianos, Neronis principis. De his narrare reliquit Vergilius poster-
 ris, Columellæ uidelicet & Caruilio Martiali. Contra erucas cæterasque bestiolas Colu-
 mella asini, Plinius equæ caluariam suspendere in hortis iubent. Scripsit de hortensibus Græ-
 ce Sabinus Tyro ad Mecænatem, ut Plinius refert. Inter hortensia Cucumeres, Anguini,
 Citrini: at cum magnitudine excesserint Pepones appellati, noua eorum forma. In Campa-
 nia sponte primus prouenit, mali Cotonei effigie: mox ex illo semine genus factum Melope-
 pones uocāt: hæc Plinius. Athenæus autem ex autoritate Cratini ait Pepones semina esse
 cucurbitæ. Spartianus Melones ostienses nominat. Columella tradit commentum ut toto
 anno confurgant. Insequens ætas uberiorem copiam nobis attulit huius fructus. Alexan-
 der in Problematis ait æstate pepones, cucumeres, cucurbitas, cæterasque holera ac poma
 frigida esse: hyeme calida, brassicam, rapum, pastinacam, Raphanum, Armoraciam. De Ra-
 phano scribit unum uolumen Marcion Græcus homo. *ῥαφανίδα* Græci uocant, nunc uulgo
 radicem. Raphanum uero genus Brassicæ ponit Theophrastus. Plin. autem inter Raphani
 genera

Ptifana
 Alica
 Polenta
 Pultes
 Amylum
 Olyra
 Siligo
 Oryza
 Zea

Hormum
 Similago
 Secundaria
 Fursur
 Farrum
 Adoreum
 Arinea
 Sesamum
 Milium
 Panicum
 Faba

Lupinus
 Cicercula
 Pisum
 Eruale
 Eruum
 Lens
 Phasculus
 Trionum

Cucumeres
 Pepones

Raphanus

genera Siser & Daucon: de quo postea. Armoracia Græce Latineq; dicitur, omnibus notissima. Bulborum genera omnia quæ radice rotundantur. Inter quæ Megarenses plurimū laudantur, & Scilla cui unū uolumē Pythagoras dicauit. Cepas, Alliumq; pro dijs colūt Ægyptij. Inter cepas Ascalonium ex oppido Iudææ, item γήλιον Getium, quod nostri Pallicariam uocant, Plinius. Cepa calida tertio est, quare Galenus pituita laborantibus recte dari censet. Asclepiades quoq; eius usum laudat. Dioscorides ex ea sitim arceri dicit, inflationesq; fieri: contritam cum sale & ruta caninis moribus utiliter adponi: aluū quoq; emollire, & somnum iuuare, inter omnes cōuenit. Allium σκόροδος in Ægypto monocephalum est: uno uidelicet capite, sicuti porrum, dulce, rubens, paruū. Reperitur & Polycephalum maius. Diosco. Eius cibum illiberalem propter halitum Plinius uocat, natura tertio calidum, stomacho nocētissimum uenenis aduersum. Inuentus nostra memoria, qui cum in agro dormiēs ore aperto septem imprudenter haussisset, sese statim alijs commāducatīs curauit: uirus tamen ac mortem uxori in coitu transfudit. Porrum πᾶσων sectile & capitatum. Huic ultimo Nero princeps claritatem dedit, dum cocto utitur, dans operam Phonsco. Plinius. Intubum syluestre aut satiuum. Syluestre Cichorium apud Ægyptios & Græcos uocatur, Satiuū Serim nominant, quod est minus & uenenosius. Cichorium propter salubritatē singularem, alij Enchresion, alij pancration uocant. Seris lactuæ simillima duum generam reperitur: syluestris melior, quæ nigra & æstiuā: hyberna uero cādida & deterior, utraq; stomacho utilissima. Petronius Diodorus unus omnium damnauit, qui antilegomena scripsit. Hæc ex Plin. ut uerissimile sit hanc esse quam hodie Endiuiam uocāt. Quam uero Vergilius in Geor. dicit, Et amaris intuba fibris, campis officientē: de syluestri puto loquitur, quod frequens inter segetes. Nam cichorium Græci, nos intubum dicimus. De domestico quoq; Columella in hortis mentionem facit, Torpenti grata palato Cichoria: quanq; Diosco. dicit cichoriū uocari, quod Latini cicerbitā asperā uocāt, uerissimile mihi nō sit: multa enim inepta, imperitaq; tum pugnantia scripta sunt, quæ putauerim librariorū, aut cōmentatorum farcimina esse: nam Cicerbitæ nomen apud Latinos nusquā reperitur. Et hoc uocabulum apud Hetruscos quod alibi Crispignus: quæ quidem herba apud eūdem authorem Soncus appellatur, cuius duo dicit esse genera, unum agreste & spinosum, alterum mollius, & magis cibo aptum. Quod aut uulgo Cichoriū dicunt, id Heliotropiū non est: de quo Plin. sic ait. Heliotropium una cum sole circumagitur & cū nubilo: nocte uero ueluti desiderio cōtrahit caruleū florē. Genera eius duo, Tricoccū, & Heliotropiū: hoc altius, quanq; utrunq; semipedalem altitudinē nō excedat, ab ima radice ramosum: nascitur in cultis tantū. Tricoccū uero ubiq; hæc Plin. Diosco. uero, Heliotropium, ait, folia habet rhamno similia: crassiora tamen, ab ima radice nascētia: flos albus & suffuluus. Incuruatur sicuti scorpj cauda, ex quo à quibusdam uocatur scorpiurus: radix eius inutilis, nascitur in petrosis. Idem author ponit aliud Heliotropiū simile folio supra dicti, fructū oblongum ac dependentem habēs: nascitur in segetibus. Papauerū multa genera, quæ Græci μήκωνες uocant. Præterea hortense, semine albo, & agreste nigro diuersa. Ceratites quasi cornibus insignis. Thylacites prælogo capite & albo semine. Pithites q̄ ex eo succus fluat. Ex Dioscoride, Plin. aut lib. x. ca. xxvij ait. Opion uocāt succū papaueris contritū, & in pastillis digestū ad uim soporiferam ac mortiferā. Sic interijt Licinij Cecinnæ pratorij uiri pater in Hispania: quando impatibilis odiū uitæ ualetudo fecisset. Papaueris genus agreste, quod Diosco. memorat: hæc sunt quæ cernimus passim more rosarum rubescentia, tenui ac nudo festuco. Cucurbita συκία domestica & syluestris, quæ dicitur κολοκυνθίς, humi strata, forma spherica: utriusq; autē natura frigida & aquea. Dioscorides eius corticis ramēta commendat, dicitq; illita phthiriali podagrisq; & ignibus sacris mederi. Saluiā ἐλελίσφακον Plinius & Dioscorides Græce uocari testantur. Ocymum syluestre & satiuum, utruq; Chrysipus grauiter increpuit ut inutile stomacho. Plinius ait id cū maledictionibus serendū. Præterea Ocymū, Mentam, Rutā, Cunilam ferro tangi nō expedire: author est Sabinus Tyro, qui περὶ τῶν κηπουρικῶν, id est, de hortensibus scripsit. Cunilæ tria genera: Bubula, quæ semē pulgij habet. Secūda Cunilacea, à Græcis autem origanum herocleoticū appellatum. Tertia, quæ à Græcis mascula à nostris Cunilago dicitur, odoris tetri, folio sparso. Ex Plinio, Rosmarinus Græce Libanotis, q̄ thuris quasi referat odorē. Panax piperis refert saporē, magis aut filiquastrum: ob hoc piperitis à Græcis dicitur. Idem Dioscorides autem, Panax chironcum prouenit in Pelio monte, folijs amaraco similibus, floribus aurei coloris, radice tenui, acuta

Armoracia

Bulbi

Cepa

Ascalonium

Getium

Allium

Porrum

Intubum

Cichorium

Seris

Cicerbita

Soncus

Heliotropiū

Scorpiurus

Papauerum

genera.

Opium

Cucurbita

Saluia

Ocymum

Cunilæ ge

nera.

Cunilago

Rosmarinus

Panax

Piperitis

Lapathū que
 & rumex.
 Oxylapathū
 Hydrolapa.
 Bulapathum
 Pastinaca
 Daucon
 Staphilinū
 Perseum
 Amaracus q̄
 & maiorana
 Origanum
 Tragoriga/
 num.
 Agnoriganū
 Lactuca
 Lactuca ca/
 prima.
 Isatis

gustanti, hausta contra repentes bestiolas. Lapathū Gaza Rumicem cōuertit: eius plura ge-
 nera. Oxylapathū, hydrolapathum, hippolapathū, bulapathū. Theophrastus. Pastinaca do-
 mestica, Staphilinū Græce. Syluestrem Gaza Daucon dicit uacari, quāquam à Plinio Dau-
 con genus Raphani ponatur, nec ullum det ei nomen Latinū: sceniculi simile, odoris ac gu-
 stus luauissimi, radice lignosa: ob quæ uerba Pastinaca deprehendi non potest. De Staphili-
 no Columella. Latetur mollemq̄ sinū staphilinū inumbret. Plinius. Ex his Pastinacæ unū
 genus agreste sponte prouenit, Staphilinū Græce dicitur: alterum seritur radice uel semine,
 primo uere uel autumno. Dioscorides ait Carotam uocari. Perseum inuenio nominatum à
 Nicandro, quam Persam hodie cognominatam putauerim. *κίχωνα δαρδανίδας καὶ ὄν περισσῶς*
ἐπὸς σίπρ, id est, Ciconā dardanidas & quod Perseum uocant. Paulus Persam arborem dicit
 esse in Aegypto, cuius folia uim siccandi ac calfaciendi retinent: quapropter sanguinis fluxū
 sistere. Amaracus autem Græce *σάμψνον*, Latinis maiorana dicitur, ut scribit Dioscorides,
 Calida est & sicca tertio. Origanum folium simile hysopo, umbellamq̄ & semen in summo.
 Idem. Plinius autem ait Tragoriganum simile esse serpyllo palustris. Agnoriganum quod
 Nicandrus Colophonius uocat Cuniculam. Lactuca *δριδακίνα* hortensis & agrestis, prima
 plurium generū, crispa, alba, nigra, lata, & quam ob amaritudinem *πικρίδα* uocant. Est agre-
 stis, & sponte nascens: multigena, quibus Antonius Musa Augustum dicitur curasse. Prī-
 mum genus Caprinum, quo pisces protinus necantur. Alterum quod Esopon uocant, in ar-
 uis nascens. Tertium quod in syluis reperitur Isatim dicunt. Quarto infectores lanarū utun-
 tur, quod syluaticum appellant, simile lapatho folijs, nisi plura haberet & nigriora. Lactuca
 sicuti & brassica seritur toto anno: est enim refrigeratrix, stomachi fastidiū discutit, & appe-
 tentiam cibi facit. Hac ueteres Græci abstinebant ob religionem: quod ex sententia Pythago-
 ræ castitati obesset, uel quod soporifera: hæc ex Plinio. Eubelus Græcus author in senariolis.
μη παράδειμι μοι δριδακίνας ὃ γύναι ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἢ αὐτὴν αἰτῶ, ἐν τῷ λαχάνῳ τὸ τῷ ὡς λόγος, τὸν
ἀδώνην ἀποθανόντα πρόουδινε κύνθου, ὡς ὅτι νεκρῶν βρώμα, id est, Ne apponito mihi lactucas ὁ
 mulier in menlam si ipsas petiero, in hac herba, ut fama est, Adonim mortuum posuit Cy-
 pria, Nam est mortuorum cibus. Mortuorum dicit esse cibum, quod in hac Venus Ado-
 nem extinctum posuerit. Apium Græce Scelinum, semen habet nudum sicut Anetum, die
 quadragesimo prouenit: author Plinius. Petroselinum uero ut ait Dioscorides, ex Macedo-
 nia optimum ueniebat. Est & hipposelinum, quod Gaza Equappium conuertit, Columella
 holulatum uocat, dicitq̄ serendum in hortis post Vulcanalia quæ erat in fine Augusti, in lo-
 cis umbrosis. Hoc ego ex argumento omnino putauerim, quod nostri hodie Petroselinum
 uocant. Est & Helioselinum à Gaza Paludappium conuersum, quod apud paludes & rigua
 nascitur: hoc quidā esse contendunt, quod uulgo aut Canneam, aut macerones uocāt: utriq̄
 surgit in humidis. Portulacam ait Dioscorides uocari, quā Græci uocant *ἀνδράχην*, nascitq̄
 in petrosis: inueniriq̄ hortensem folijs oleæ similibus sed maioribus, pluribus caulibus tener-
 ris & rubētibus, supra terram effusis, dulci succo gustanti. Italici procachiam uocant, notissi-
 mam herbam. Theophrastus tamen & Plinius Adrachnen pro arbore ponunt: error equi-
 uocationis apud multos, ut Plinius ait, in una enim litera tātum consistit. Nam Adrachne
 portulaca est herba: Adrachne autē arbor unedoni siue arbuto similis. Malua *μαλάχα* agre-
 stis & hortensis, cibo apta, & ipsa florem habet, ut cichorium, ad solem sese uertentem, ut ait
 Theophrastus, Columella in horto. Et Malache prono sequit quæ uertice solem. Thryallis
θρυάλλης à Theophrasto uocatur, à Gaza Pinpinella uertitur, uulgo nota herba, nec nomen
 sortitur apud Latinos. Nasturtium *κάρδαμον* teste Dioscoride abundat apud Babylonem,
 semine acuto & calfactorio: ea deinde uirtute qua Sinapi. Hæc herba uictū frugalem & ab-
 stinentiam commēdat Persarum, ut ait Cicero. Iulianus pharmacopola uir nostra ætate her-
 baria peritissimus: hanc dicit esse quam hodie uocamus Allegretos. Sinapi *σίναπι* & *νάπι*
 dicitur Græce, calfacit quarto abscessu, ut Dioscorides. Capparis frutex spinosus humi spar-
 sus, spinas habens hami modo, folia rotunda, fructū sicuti oleæ, qui apertus albū prōicit flo-
 rem: quo cadentē, inuenitur sicuti balanus pralongus, habens grana sicuti mali punici: nasci-
 tur in locis asperis, eius fructus & caulis sale conditur in cibum, Dioscorides. Ex Alexandria
 nunc adducitur optimus. Atriplicē idem author ait Latine uocari, quā Græci *ἀντράφραξ* di-
 cunt, holus notissimū, quod Itali falso spinacā appellant: est enim illi simile. Beta *τεύθλον*, est al-
 ba & nigra. Blitum uero, ut ait Plini, lib. ix. cap. xx. herba est iners sine sapore aut acrimonia
 ulla

ulla, unde conuiciū foeminis faciunt mariti apud Menandrum, stomacho ac Veneri inuti-
 le. De hoc uide apud Festū. Brassica Græce κράμβη, ex quo prouerbium illud apud Suidam. Brassica
 κράμβη δάνατος. Crambe repetita interficit, quod etiā uulgo iactatur. Durat eius caulis an- Brassica pro-
 num, uocaturq; ob eā causam Epetiocaulis. Sed & caulibus diuersitas nominū apud Theo- uerbium.
 phrastum. Miocaula, monocaula, polycaula, chamaecaula, hypocaula. Summa brassicarū te- Epetiocaulis
 nellarum Prototomi dicuntur à Latinis atq; Græcis. Seritur toto anno. Cato ait, sexcētis an Prototomi
 nis medicina brassicæ populum Romanū fuisse usum, antequam medici ad eos Græci ueni-
 rent. Chrysiippus ei librū dicauit, ponitq; mēbris omnibus ex ea remediū. Calida ei potestas,
 concoctionē adiuuat: semicruda aluū soluit, ualde cocta restringit. Eruca εὐζωμος, cruda com Eruca
 manducata Venerem excitat. Inuenitur agrestis, præsertim in Hispania, acutior domestica,
 cuius semine pro sinapi utuntur. Dioscorides. Ruta πήγαμον, hortēsis & domestica acutior Ruta
 montana & syluestri & cibus utilior. Inter hortenses magis apta cibo quæ iuxta ficū nascitur,
 utraq; tamen uim habet calfactoriam, miscetur in antidotis contra uenenū: mustellæ docue-
 re, quæ ex uenatione serpentū ea se purgant. Serpyllum ἐρπυλλον hortense & coronariū, ha- Serpyllum
 bet folia Origano similia, albiora tamē, inter sepes maxime augetur. Agreste nō serpit, sed re-
 cte folia emittit tenuia, similia rutæ, longiora & angustiora: præterea odore acutius, delecta-
 bilis, medicinisq; aptius. Pulegiū γλίχομ, quasi ἐλίχομ, quod Balatus significant: nam hoc Pulegium
 oues pastæ implent ouilia. Menta μίνθη siue ἡδυσμοδὲ ἡμερῶ. Mentastrū autem ἡδυσμοδὲ Menta
 ἄγρος, Nepeta καλαμίνθη. Anesum ἀνησον semen est è Syria ueniens: simile apio, longiuscu- Nepeta
 lum, uim habet calfaciendī tertio. Anethum ἀνησον similitudine ferè anisi. Cuminum item Anethum
 κύμινον domesticum & agreste. Carduus Hispanus miræ magnitudinis, præstantisq; saporis Cuminum
 memorat Plinio. Dioscor. ait. Chamæleon niger & albus: hic ultimus Latinis Pineæ carduus Carduus
 dicitur, folio spinoso, flore purpureo. Theophrastus uero sic, Cardui radix mādatur cruda & Chamæleon
 cocta. Est & carduus pinea, quā κύναραμ cynaram uocant, qui nō multis prouenit in locis: ab Pineæ car-
 radice foligera lachrymā iucundi saporis postrema parte profert, quam spinalem mastichen duus.
 appellant. Columella de eodem sic in horto. Hispida ponatur cynara quæ dulcis iaccho Por- Cynara
 tanti ueniat, nec phœbo grata canēti. Hæc modo purpureo surgit glomerata corymbo Myr-
 tiolo modo crine uiret, deflexaq; collo, Nūc adoperta manet, nūc pinea uertice pingit, Nūc
 similis calatho, spinisq; minantibus horret. De Carduo pinea Plinius item mentionē facit.
 Hunc ex coniecturis esse certum est quem hodie Italici Carciophanum uocant, qui iam fre-
 quenti apud omnis usu cœpit esse, delicijs mensarum. Marrubium κάρσιον αἰθ' λιπόσφορον uo Marrubium
 cant: eius duo genera, alterum folio ferratiore, incisurisq; profundioribus, alterum rotūdius,
 squalesq; sicut Sphaceli. Theophrastus. Sphacelum, & Saluiam, alterum urbanum, alterum
 syluestre. Sphacelo flos breuior minusq; squalens. Saluix scabrosior. Idem. Fœniculum Græ-
 ce Marathrum. Hippomarathrum fœniculum syluestre siue erraticum. Abrotanum Latini Marathrum
 Absynthium ponticū, mas frutice maiore, folijs tenuiter incis. Mas Absynthio simile ama Hippomara,
 rum item. Absynthium optimum nascitur in Ponto & Cappadocia, calidū primo abscessū, Abrotanum
 ficum tertio. Absynthium maritimum, quod Latini Sardonicum uocant: pecudes saginat, Absynthium
 optimum stomacho. Dioscorides. Hyssopum montanum & hortense optimum in Cilicia na- Absynnar.
 scitur. Dioscorides. Ferula νάρθηξ Græce, fœniculi modo surgit, uulgo notissima, manditur co- Hyssopum
 cta ex aceto. Asphodelus Latini Albutium, folijs magno porro similibus, caule leui: habet in Ferula
 summo uocatū Anthericum, radicibus glandinis similibus, gustu acutis, quæ uim habet ca- Asphodelus
 loriicam. Fraga terrestria similia arbuto siue unedonī: authore Plinio. Apud Ouidiū, Fraga Fraga
 montana appellantur ad differentiam cāpestriū, quæ Plinius quinq; folijs nasci prodit.

CORONAMENTA

CORONAMENTORVM triplex genus Theophrasto ponitur. Aut ex flo- Corona in-
 ribus odoratis, ut uiola: aut sine odore, ut lous flore: aut ramis seu folijs odora uentores.
 tis, ut serpilli, Helenij, Abrotani, & his similibus. Athenæus scribit Dionysium
 ex mari Erythreo primam coronam ex Pampino aduexisse. Cumq; ex uino
 immodice sumpto capita tentarentur, inuenta ratio ut uitta premerentur, ad-
 sumpta hederacea corona quæ prompta omnibus erat: eo pacto capiti medendo: paulatim
 deinde crescēte luxuria, eas uarijs floribus intexuerunt. Æschylus ait, q; in honorem & simi-
 litudinē uinculorū Prometheus, primū corona fuerit reperta: nonnulli ob dignitatē capitis, q; Quis coronis
 in hoc initū sensuum & principatus consistit: hæc Athenæus. Plinius Liberū patrem ex he- rum usus.
 dera

dera primum capiti suo imposuisse dicit. Postea usus frequens apud Græcos & Romanos. Nam & ea sacrificantes utebantur, & uictores in sacris certaminibus, & conuiuæ molliores. Hinc Philostephani appellati, quo nomine Verres à Cicerone notatur. Dabatur honoris gratia Graminea ob seruatū ciuem, Oleagina ob conuersum hostem, Laurea triumphantibus. Accepta semel corona, uti in ludis perpetuo licebat. Crassus prætor ludis suis coronas ex argento dedit. Adcesserunt & Lemnisci, quos adijci honos erat. P. Claudius pulcher bractæas etiam Philiræ dedit: semper tamē authoritas ludicro quasitarum fuit. Plinius. Sed & maiores poetas lauro coronari solitos esse, minores hedera Propertius hoc disticho ostendit. Ennius hirsuta cingat sua tempora lauru, Mi folia ex hedera porrige bacche tua. Ex coronis ad luxuriam unguentorum deuentum, quorum usum Homerus ab initio uidit, oleūq; ipsum appellat, ubi dicit, ἀφροδίτη δ' ἔκτορα γυδ' ὄντι ἔχρισιμ' ἐλαίω. Venus Hectorem rosaceo unxit oleo. Item τούς δ' ἐπει' οὐδ' ὁμῶσαι λούσασα καὶ χρίσασα ἐλαίω. Hos ubi lauerunt oleoq; unxere ministra. Nam sæpe apud eum legitur, oleo lotos inungi, quod oliuarum potuit esse.

De olei usu. Nam & apud Romanos in usu frequenti oleum erat, donabaturq; ab ædilibus populo. Ex eo namque oblita corpora firmiora sunt, ex quo athletæ & natantes ungebantur. Legimus & Annibalem pugnaturum ad Trebiam oleo corpora militum unxisse, & Pollio Romulus teste Tranquillo dixit Augusto, se longam senectam foris oleo, & intus mulso conseruasse.

Unguentorum nomina. Idem Galenus affirmat. In cibis uero stomacho inutile. Athenæus. Unguenta in Chrysimâ & ἄλεμμα diuidit, Hoc secundum luxuriæ maximæ fuerat, unde Aliptes. Fit autem ut ipse ait, Iridis optimum apud Elidem & Cizicum. Rosaceum apud Phaselidem, & Neapolim, & Capuam. Crocinum apud Solos Siliciæ & Rhodum. Nardinum apud Tarsum, Oenanthinum idem & Omphacinum apud Cyprum & Adramyctium, Amaranthinum Coum & Melinum, Cyprinum, Metopium & Mendesium in Aegypto. Preparatur autem metopium ex oleo, & amaris amigdalis expressum. Theophrastus ex floribus unguenta nominat: Rosaceum, Leucoion, Susinum, quod ex lilijs est: aut ex folijs, ut Mirrhinū & Oenanthinū: aut ex radicibus, ut Nardinum, Amaricinum. Quinq; modis ueteres compertum usosuisse unguento. Ad salubritatem, ut natantes & lauantes. Ad necessitatem, ut certantes ceromate ungebantur. Ad luxuriam, ut Veneris, aut mensarum causa delicati. Ex quo Chrysippi dicitur. Male fit istis delicatis qui rem tam bellam infamauerunt. Hæc una omnino uoluptas aliena. His itaque breuiter de coronis unguentisq; enarratis, flores exequar, ex quibus coronæ fiunt. Inter quos Rosæ præcipua dignatio, quibus maxime Campania abundat. Hinc oleum rosaceum à Plinio commemoratur, & aqua rosacea, & rosaceum, & apud Lampridium piscinæ de rosato, uiuereq; in rosa hinc dictum delicate ac molliter. Melissophyllum siue Melitana, quo apes nullo magis gaudent flore: nostri Cetriolam uocant. Crocum gaudet calcari, sicq; melius exit, quare seritur iuxta uias ac fontes. Emittere florem cū solio in occasu Vergiliarum. Theophrastus. Hemerocallis nocte languescit, sole oriente floret. Athenæus author. Dioscorides Liliū agreste uocari dicit. Nam & folia & caule illi similem habet. Lychnis herba coronaria ex balneo Veneris orta quando dormiuit cū Vulcano. Idē. Hæc hodie Valeriana à peritis herbarijs esse putatur. Narcissus folia similia porro angustiora, caulem uacuum emittit sine folijs palmi altitudine, in quo flos albus in medio, caulem habens croceū. Dioscorides. Cytifus Latinis Trifolium maius dicitur, albus totus, ut Rhamnus, surculos emittens cubitales, circa quos folia sunt scissa in medio, quæ digitis contrita crucem olent, uim habentia frigorificam. Dioscorides. Sisybrium syluestre, alij Tymbreum dicunt pedali altitudine: iuxta rigua nascitur, neglectum in nepetam uenit. Tymbra si milis thymo, minor & mollior, ferens spicā flore plenam, ut ait Dioscorides. Hæc à Gaza Satureia Latine uertitur. Miror sanē, quā Columella aliam à Tymbra faciat hoc uersu. Et Satureia Thymi referens Tymbræq; saporem. Thymum quod maxime appetunt apes, supradictis simile. Melilotos optimus atticis nascitur, & in Campania circa Nolam, melini coloris, odorisq; uehementis. Liliū rubens, Græci κρινον, album uero λεϊριον appellant, ex quo oleum præparatur Lirinū, quod nonnulli Susinū uocant. Saliunca foliola quidē est & breuis, & quæ neci non potest: numerose coharet, herba uerius quàm flos. Pannonia hanc gignit & Norica, multæ suauitatis, uestibus interponi gratissimā: hæc Plinius. Cyclaminus folijs aliquāto maioribus quàm hedera & tenuioribus, angulis distantibus, maculis albis, caule exiguo, floribus purpureis, Dioscorid. Flos Iouis Græce Διὸς ἄνθος, sine odore, carulei coloris, inuenitur & purpurci.

& purpurei, uulgo in hortis ferè omnibus uidetur. Hetrusci florem Alis, in Latio florem paradii appellant, nisi forte Cyanus is fuerit ex nominis argumento Plinio positus. Helichry-
 sos siue Chrysanthemum, quo idola coronant, uirga est alba, uiridis, recta, cum folijs densis si-
 milibus abrotani, comam auream more Corimborum in capite ferens: nascitur in locis aspe-
 ris. Vocatur item Latinis aurelia, quæ ex uino sumpta ualet ad pecudum morsus. Dioscori-
 des. Aristoteles tamè de plantis sine folijs Chrysanthemum: nisi alium intelligere uoluerit, po-
 nit. Deinceps ex Plinio quædam. Cõuoluolus flos herbae eiusdem nominis haud dissimilis
 lilio, nascens in frutetis, nullo odore, nec crocus intus: candorem tamè referens. Viola diuer-
 si coloris, purpurea, lutea, alba. Purpurea latiore sunt folio, sponte proueniètes, macris in lo-
 cis atq; apricis, dignaturq; solo Græco ac proprio nomine la appellatur: unde Iacynthina ue-
 stis tunc per i scribitur, & sine aspiratione apud Plinium: quum autè ab hyacintho flore de-
 riuatur per hy scribendum. Est enim hyacinthus flos item uiolaceus, in quo teste eodem au-
 thore, lugubres quædam inscriptæ sunt literæ, luctus nimirum eius, quem (ut est in fabulis)
 Apollo dilexit. Hic freques in thermis Diocletianis nascitur. Alba prima omniū floret. Hæc
 Dioscori. Leucoiam uocat, medicinis plurimis aptam. Leucæthemum item flore albo folio-
 sum, odorem abrotani, hodie Gelsominum nominat. Deinde Plinio lutea, cui magna autho-
 ritate: unde item oleū fit nobile quod Arabes Cheir appellant. Proxima ei calta Plinio, con-
 colorum magnitudine, gratiore tamen odore: non lenior est eius quam Scopam regiam uocat:
 quanquã folia eius non flores oleant. Chrysocoma palmi altitudine, comatibus fulgore auri
 corimbis, in petrosis opacisq; nascens: hæc supra Chrysanthemum uocari apud Diosco. dixi:
 appellant & Chrysitim. Helenium lachrymis Helenæ dicitur natum, & ideo in Helena insu-
 la laudatissimum. Est enim frutex humi se spargens, folio similis serpyllo. Anemona nūquam
 aperitur nisi uento spirante, unde nomen recepit, folia similia appio, flores uero triplici color-
 re, syluestri puniceus, alij aut purpureus aut lacteus. Illud præterea inter flores obseruandum,
 raro odoratis saporem non esse amarum. Dulcia uero sine odore sunt. Amaranthus spica est
 purpurea uerius quàm flos, ac sine odore, prouenit Mense Augusto. Plinius. Cerinthe folio
 candido, incuruo, cubitali, caule concauo, mellis succum habente, apibus magnopere expe-
 titus. Plinius. Oenanthe, Melanthium, Potos, Bellium, eidem ponuntur omnes coronarij.
 Ligustrum seu Cipreus flos albus præstantis odoris, quem in frutetis sepibusq; frequenter,
 præsertim Romæ uidemus: quibus decussis, semen restat nigrum in pillulis fulgente colore.
 Hæc bacinia putauerim Virgiliū dixisse, Alba ligustra cadūt, bacinia nigra leguntur. Nam
 quod quidam uacinia legunt, dicuntq; uiolas esse primas uiolaceas, non probo, quod ad Li-
 gultrum nil attinet quum priores sint, nec nigrae sint. Quem uero nūc Caryophyllon uocat,
 post Plinij tempora satis constat è Damasco in Italiam uenisse: quum nec ipse, nec alij mētio-
 nem eius faciant, nominisq; argumentum ex odore sumpsisse.

HERBAE RELIQUAE CAMPESTRES

VITIS alba siue agrestis, nigra folia hederæ similia habet, scandit arbores & ra-
 cemos facit. Vitis agrestis duplex, altera Oenanthe dicitur, cuius uua non ma-
 turescit, sed florem usque producit, alterius uero maturescit: author Dioscori-
 des. Plinius uero hanc à nostris labruscam uocari dicit, ferre Oenanthen: se-
 men eius utile ad coria perficienda. Adiantis ἄδιαντις herba quam Gaza Ca-
 pillum Veneris interpretatur: propterea quod eius folium in aqua nunquam madescit. Ge-
 nera eius duo, candidum & nigrū, ambo ad defluuiū capillorum utiles, oleo triti: nascitur in
 locis maxime humidis. Theophrastus, Dioscorides autè dicit hanc herbā uocari Cincinna-
 lem à Latinis, caule tenui, folio coriandri simili, præterea ex eius genere esse quā Tricomane
 uocat, Latini capillarem, Rhitace, quam Plin. uocat Eritacen Dioscori. Ceranthemon, Gaza
 Ceraginem uertit. Cynops apud Theophrastum, Gaza Canis oculus cõuertit, seu Canaria.
 Pes Gallinaceus quā Dioscori. Caucalim ait uocari Græce, caule crassiore, folijs similibus, in
 summo umbellā sceniculo similem, albā & odoratā habet. Cunila & Cunilago dicit Plinio,
 quā Theophrast. κοῦλίλα uocat. Gaza pulica uertit, q pulices abigat, odore graui, tactu tena-
 cissima. Ego culicatū potius cõuersum existimauerim, q Conopes culices, nō aut pulices di-
 cantur: malim tamè librarij esse mendū, q; authoris errorem. Sefelis qua ceruæ paritura pur-
 gantur, ut ait Cic. de Nat. de. Sion herbā Dioscorides ait uocari in Italia Lauer, surculosam,
 crassam, similem equappio & eruca: eius etiā meminit Plin. dicitq; herbā eam esse nascētem
 apud

Cyanus

Helichrysos

Chrysanthe

mon

Aurelia

Conuoluolus

Viola

Ia

Hyacinthus

Viola alba

Leucoia

Leucæthemō

Lutea

Calta

Scopa regia

Chrysocoma

Chrysitis

Helenium

Anemona

Amaranthus

Cerinthe

Oenanthe

Ligustrum

Baccinium

Caryophyl.

Vitis alba

Vitis agrest.

Oenanthe

Labrusca

Adiantis seu

capillus Ve-

neris

Rhitace

Cynops

Pes Galli.

Cunila

Cunilago

κοῦλίλα

Sefelis

Sion quod e-

lauer.

apud riuos. Hæc hodie uulgo cognita nomen antiquum retinet, his quas uocant Cresciones, præterquã quod maior, cætera similis. Athenæus Sium in aqua nasci testatur simile folio helioselino, id est, appio palustri. Plin. Lauer coctum torminibus mederi dicit. Semperuiuum

Sedum αειζωον Græce, nascitur in muris & tectis, notissima herba hominibus. Sedũ in tectis etiam

Silago coronopopus. prouenit, quo tegulae operiuntur, utriusq; Plinius meminit. Silago siue sanguinaria, ut ait Dioscorides, Græce κορωνόπος radice tenui, herba oblonga. Saxifagia σαξίφαγοι, idem author, planta est flagella spargens in petris & asperis locis. Gramen αγρωσις, geniculatis flagellis, ac tenuibus humi serpentiibus, uulgo notissima est. Dioscorides. Xyphion Latine gladiolum herba similis gladio acuto, caule cubitali, in quo flores purpurei ordine distantes, nascitur in locis fertilibus. Dioscorides. Bectonica βεκτονική similis buglosso agresti, folijs nigrioribus & pinguioribus, ex quibus exprimit succus ad multa remedia, maxime ad custodienda corpora. Dioscorides. Plinius autem dicit hanc à Græcis uocari cestron, Betonicã uero à Gallis à quibus inuenta. Parthenium, cuius tria genera, primã λευκάνθις à nostris Pelecynus & muralium dictum, in hortorum sepibus proueniens. Secundum quod Helxine & Siderites dicitur, folio simili plantagini & marrubio, cauliculis densis lente rubentibus. Tertium quod perdicium & astericum, à nostris Parietaria dicta est, quod in parietibus nascitur: ex Plinio. Vesicaria Græce σπορχνός folio lactariæ similis, uim habet soporiferã. Lactaria quam maritimam granam appellant. folio rotundo, palmi magnitudine, fructu candido, demetit uua nigrescente, reperitur mas & foemina differens: huius lac per uindemiæ tempus præparatum purgat inferna. Teophrastus. Alypiũ herba fruticosa subrufa, tenui festuca, & folio, flore nigro, nascitur in maritimis Africa. Dioscorides. Est & herba quæ ab eodẽ uocatur Peplis, ab Hippocrate peplon: frutex utriusq; anceps albi succi plenus, folio simili portulacæ hortensii, Vinca peruinca, quæ & χαμαιδάφνη dicitur: de quo supra dixi. Plinius eius meminit. Verbascum quod Græci phlomon uocant, folia habet latiora quàm brassica, pilosa, nascitur in campestribus. Plinius. Apud Dioscoridem Phlomos scribitur, hac herba pisces uenenantur. Quinquefolium πεντίφυλλον surculos habet tenues palmares, folio simili mentastro: ex hoc nasci fraga quidam existimant. Dioscorides. Mandragoras μανδραγόρας tertio frigida facit ad philtrea, ut aiunt: foemina folia lactucæ augustiora humi proiecta habet. Dioscorides. Moly folia habet gramini similia, latiora tamen super humum effusa, flores uiolæ albæ similes, caules quatuor cubitorum, radicem paruam & bulbosam. Hæc est Moly quæ ab Homero laudatur, inuenta à Mercurio cõtra ueneficia. Symphyton petreum quod nos Halum, ut Plinius refert, simile Cunilæ bubulæ, surculosa, floribus paruis, odorata, dulci gustu: ex hoc hodie conficiunt quam conseruam appellant. Limoniũ λεμώνιον simile Betæ, folijs tenuibus & languidis, caule recto, æquali, tenui, pleno rubente foetu. Dioscorides. Arnoglossum plantaginem Plinius uocat, nota herba, Lanceolam Italicam uocant, nonnulli Pentapleuron dicunt ex numero costarum. Themison medicus unum uolumen laudibus eius dicauit. Duo eius genera, minus angustioribus folijs, ouis linguæ simile, caule anguloso in terram inclinato, in pratis nascens. Alterum maius. folijs laterum modo inclusis, quæ quia septena sunt, quidam Heptapleuron dicunt. Huius caulis cubitalis & Napo similis. Buglossum linguæ bubulæ simile. Cynoglossum uero linguæ canis, Topiarijs operibus aptissimum: hæc omnia ex Plinio. Buglossum domesticum hortense, quod hodie Borriginem uocant, Chamepitis terræ serpens folio Semperuiui. Chamæmelũ nota uulgo herba, flos eius fomentis calfactorijs adhibetur. Cyndrilla amarica est, & acri in radice succo. Hæc & Aphace, & ea quæ Picris ob amaritudinem dicitur toto anno florent. Plinius. Chamæleuca χαμαίλευκη herba tota uiridis, habens parua folia, & florens ut rosa. Dioscorides. Plinius autem dicit hæc & Bechion & Tussilaginem uocari, quod tussi medeatur. Daucon Plinius dicit significari apud nostros Pastinacam erraticam, Græci σαπίλιον pastinacam uocant. Dioscorides Agrestem pastinacam seu erraticam, Carotam à Latinis uocari dicit: at Italicam uulgo Carotam quod Latini Staphilinum appellat. Hibiscum folio maluæ maiori tamẽ pilosioreq; caule molli, flore melino. Aurelia flore auro simili, folio candido, fructu tenui, duroq;: usus eius ex uino ad serpentum morsus. Dracunculus caulem habet serpētis modo uersicolore, eius radix ex melle data ualet ad tussim. Tithymalum nostri herbam lactariam, alij lactucam caprinã: narrant eius lacte inscripto corpori, si tritus carbō aspergatur, apparere literas. Huius genera plura, masculus Characias, foemina Myrtites dicitur: præterea Paralion, Helioscopos, Cyparissias, Dendrodes, Platophyllus, Pityusa, Latyris

tyris Dioscoridi. Paulo autem est tertio frigida acutaq; & amara satis: ex aceto cocta, dentium dolores sedat: lac corpus ubi attigit urit, quare pilos extirpat, Myrmecias, Acrochorionas, & quaecunq; per cutem ulcera repunt. Eruca agrestis uehementior, domestica inflat, calefacit, uenerem excitat, capiti nocet si sola edatur, Lactuca uero admixta temperatur, auctor Aetius. Herbae nunc fulloniae. Isatis folio Arnoglossi similis. Plinius Radiculam uidetur eam appellare, nasciq; in Syria caule lanuginoso, spinoso, sine odore. Glascum herba qua Britannici se inficiunt atro colore, terrorem ostentantes, Plinio, Caesari. Strutheon olens herba & fullonia, quo utuntur lauandis lanis, ut ait Dioscorides. Hoc ego quod nunc Guadum uocant putauerim, quo lanas caeruleo inficiunt, tetro odore. Plautus Nautheam dixit in re olida. Coccum, granum latine, frutex fullonius, cui grana adiacent, inter praecipuos lanarum colores: nascitur optimum in Asiae partibus, postremum in Hispania. ex Dioscoride. At contra nunc est. Nam est Valentia Hispaniae oppido praestantissimum omnium uenit. Anchusa folijs lactucae acutae similis, pinguibus & asperis: multa undiq; e radice surgunt humi sparsa, radice digitali crassitudine, aetate sanguine effusa: nascitur fertilibus locis nigra. Plinius dicit hanc sanguineo colore tingere, praeparareq; lanas preciosis coloribus. Anthillum, quod alij Anthicellum uocant, duorum generum. Altera folijs & ramis lenticulosis similis, palmi altitudine, in sabulosis apricis nascitur. Altera breuior & hirsutior, purpurei floris, odore graui, in saxosis nascens: haec Plin. Ex hac descriptione putauerim hoc forte quod nostri fullones Cremilinum uocant. Scammonia, *σκαμμονία* folia habet similia helixine siue hederæ, molliora tamen & triangularia, flore albo, curuo ut calathi, radice graui odore. Calida est, & dia-phoretica, bilem purgat, tumoresq; imposita tollit. Dictamum herba amara plurimum simi-lis pulegio, aliqui pulegium agreste dixerunt. Dioscor. Nascitur in Creta, hoc ceruae nonnul-laq; animalia faucibus sibi medentur. Hippice herba, quam Gaza equestrem conuertit. Plinius Scythicam herbam appellat lib. xxv. qua Scythae diuturnam famem tolerant. Idem quoque: praestat, inquit, Hippice dicta, quod in equis quoq; eundem effectum habeat. Helleborum album folia similia Arnoglossi, caule pentestiae. radices multae tenues ab initio, capitulum sicuti cepe: nascitur in montosis & asperis locis. Helleborum nigrum siue Melampodium, quod Melampus hoc Praetidas sanauerit, habet folia uiridia platano similia, minora tamen & ualde incisa: caulem durum, flores albos racemosos, & in ipsis fructus lilio similes. Nascitur in Anticyra optimum, & apud Heliconem, bonum purgando cerebro & insaniam. Ex Diosco-ride. Plinius ait lib. xxv. in Italia Veratrum uocari: adeoq; usus eius inoluit, ut pleriq; studio rum gratia ad prouidenda acrius quae commentabantur sumpserint. Pausanias lib. x. ni-grum dicit per inferna purgare, album uero per uomitum. Conserua peculiaris alpinis flumi-nibus, a conseruando dicta, spongia aquarum dulcium est uerius quam muscus, aut herba, uillosae densitatis & fistulosae, utilis ad medicinas. Plin. Muscus herba quae nascitur in um-brosis humentibusq; locis, ex quo antra muscosa dicuntur a poetis. Geranium latini Ochi-nastrum, folio simili Anemonae intercisum, radice subrotunda, ac dulci gustu. Aliud est Ge-ranium, quod quidam Origanum, latini pulmoniam dicunt, tenui caule, folijs maluae, habes in summo binas alas eminentes, in medioq; uti gruis caput. Dioscor. Sunt & illae aculeatae. Paliurus, Carduus, Scolymus, Lappa graece *ἀπαρίνη*. Vrtica quoq; *κνίσμη*. Rubus *βάρης*. Inter segetes item auena *ἀγίλοψ*. Lolium *αἴρα*. Tribuli. Rhamnus apud Dioscor. & Plin. ho-die Acrifolium Romae uocatur: eius etiam mentio in psalmis, sicut spinæ uestrae rhamnum, sic in ira absorbet eos. Ruscus graece *ῥούς*, haec putatur esse aculeata, ex qua Romae conficiun-tur scopae. Millefolium *μυριόφυλλον* cauliculus est delicatus unicus, una radice, circa quam mul-ta folia leuia Amaraco similia, nascitur in palustribus. Dioscor. De Fungis Athenæus ait esse quidem multi nutrimenti, uerum inflationem facientes, ac difficilis concoctionis, succurrig; eorum periculo Oximellis potione. Pezices item esse genus fungorum sine radice & peri-culo, uocariq; propterea a nonnullis Arizas. Nicandrus in Georgicis enumerat qui sint leti-feri. *ἔχθρα δ' ἐλαϊάς τε ποιάς τε πίνυς τε δρυός τ' ἀπ' ὀπίματα κῆται*, id est, Inimica uero quae ab olea, granatoq; prinoq; quercuq;, ab eisq; damna imminet. Qui uidelicet in olea granato ilice & quercu nascuntur. Horat. Pratensibus tantum ex omnibus bene credi, ceteris male. Fungo-rum natura frigida omnis. Nicolaus v. Pont. fungos optime praeparatos adponi iubebat, ex hisq; tantum olfactu contentus erat. Latinus cardinalis Vrsinus nostra aetate dimidiatos fun-gos prius familiae degustandos dabat. Asparagus item Athenæo teste, stomacho prodest,

Eruca

Isatis

Glascum

Strutheon

Coccum

Anchusa

Anthillum

Scammonia

Dictamum

Hippice

Helleborum

album & ni-

grum

Melampodii

Conserua

Muscus

Geranium

Paliurus

Carduus

Scolymus

Lappa

Vrtica

Tribuli

Auena

Rhamnus

Ruscus

Millefolium

Fungi

Pezices

Asparagus

Hh urinam

- Robium** urinam prouocat, oculis ac renibus nocet, inuenitur palustris & montanus. Robium Festas dicit à rubro colore dici, unde & materia quæ pluribus eius coloris uenis sit, robur dicitur, & robusti homines boni coloris & roboris. Hodie quoque Robium radix quædam rubra uocatur, qua lana rubro inficitur uulgo, fullonibus magno quaesita. Dioscor. $\epsilon\rho\upsilon\theta\omicron\delta\ \alpha\upsilon\omicron\mu\omicron$ Erythro-
- Erythrodanū** danum id appellat. Aconitū folia habet tria uel quatuor Cyclamino uel ficui similia, minora tamen & subaspera. Caulē palmarem, radicē similem caudæ scorpionis, splendens modo albastrī. Alterum aconitum quod latini Lycostonon dicunt, eo quod uenatores illo cum carnibus apposito lupos interficiant. Nascitur in Italia, folia habet platano similia, magis uero incisa, & longiora, ac nigriora, fructum in scapis prælongis inclusum fert. Dioscor. Aconitum
- Aconitum** omne quarto frigidum, & uenenū est. Aristolochia dicta, quod optime partui opituletur, folia habet hederacea, odore præstanti & acuto: ex ima radice multa germina surgunt, flore albo. Mascula folijs est longioribus, flore purpureo. Chelidonia magna caulē emittit cubitalē, in quo germina plura foliorū similitum batrachio, colore subglauco, flore simili leucoio, succo subamaro, radice superna una, inferne plures crocæ, fructu ueluti papaueris. Ceratitis Chelidonia parua sine caule nascitur, folijs hederaceis, rotundis magis & minoribus: nascitur iuxta aquas, uim habet acutam, sicuti acrimonia: utilem quoque oculis esse, irundines (unde
- Muris auricula** herba dicta est) inuenerunt: quæ hac cæcitatem curat. Muris auricula $\mu\upsilon\omicron\varsigma\ \acute{\alpha}\tau\alpha$ ex argumento similitudinis dicta. Anagallis foemina, flore est Cyaneo: mascula uero rubeti: surculos habet humi proiectos, folia parua, subrotunda, uim quoque attrahentem, ita ut obelos aut spinas infixas euellat. Argemona, quam latini Acrimoniā uocant, similis est agresti papaueri, succū emittit croceo colore acutum, flore rubente. Stratiotes in aquis nascitur, herba est palmi magnitudine, habens alas similes uolatili pullo, continet germina plura foliorum intercisā, & folia similia breuitate cymino agresti, umbella sicuti Anethum. Cotylidon latini umbilicum ueneris: folia habet ueluti Oxybaphum rotundum, & in medio cauliculum breuem, in quo semen est, radices modo oliuæ longæ ac rotundæ, Strychnon latine Canaria, folio simili lentisco, latiore tamen, caule ad humum inclinante, fructu condito in uasculis, fuluo ac rotundo, uti uuæ acini, usus eius ad coronas: inuenitur & hortense quod manditur. Ageraton herba fruticosa similis origano, habens umbraculum in quo flos aureus: eius decoctum uim habet pyroticam, herba uero suffitu urinam prouocat. Chrysanthemum latine Achanta, delicata herba, fruticosa, leues ferens caules, & folia, flores melinos rotundos oculorum specie. Caulis pro holere manditur, flores medicinæ utiles. Peristareon latine Crista gallinacia, folio inciso subalbo, nascitur in humidis: dicitur ex eo quod Columbi libenter sub ea morentur. Inuenitur & Peristareon supinus, siue herba sacra, surculis angulosis, folio simili quercus. Chryso-
- Argemona** gonum folia habet quercus similia: flos uero plomo coronario. Eupatorium herba est fruticosa unum retinens lignosum, rectum, nigrum, cubitalem, folia ex interuallis intercisā canabis similia, quæ siccata odoris gratia uestibus conduntur. Hippuris nascitur in humidis & fossis, cauliculos habens subrufos, forma geniculata in equi caudam, unde nomen accepit, folia iunco similia, dēsa, tenuia, eius succus Aemorrhoidas sanat. Hippice uero ab hac diuersa est, quam supra memorauī, Sunt enim Hippuris fructus similes pisciculis herbaceis uulgo cognitis, ac cibo expetitis, Epimedium caulis est haud magnus, folia similia hederæ retines, neque fructum neque florem producit. Radicem uero tenuem & nigram, grauisque odoris, nascitur in humidis, uim habet spissandi & refrigerandi. Dioscor. Plin. Olestium herba parua, quatuor ad summū digitis, folia habet Coronopedi similia, uel graminī, radicē ualde tenuē sicut albam caesariem, nascitur in collibus. Polymonium ramulos habet quatuor in partes diuisos: folio aliquanto maiore quàm rutæ, quasi neptæ: in summo ipsorum capitula, in quibus semen nigrum: radix cubitalis: nascitur in montosis & asperis. Clematis frutex geniculatus, habens longa sarmenta crassitudine funis, folium paruum simile lauro. Polygonon masculinum seminalis, surculos habet tenues & delicatos, multis genibus serpentes humi, folia rutæ similia, nomen accepit ex multo semine. Dioscorides. Plinius uero dicit hanc à latinis Sanguinariā uocari, quod succus eius infusus naribus supprimat sanguinem. Polygonaton nascitur in montibus, frutex est cubitalis, folia ferens lauri similia, gustanti simile malo Cydonio: flores albi, radix item, præterea mollis, longa, multis genibus, unde nomen est ei. ex hac emplastra fiunt uulneribus utilia. Acacia nascitur in Aegypto, spina est arborosa, ramosa, obliqua, florem habens album, fructum sicuti lupinum in siliquis: ex eo gummi uim habet stypticam.

pticam, eius decoctū membrīs luxatis medetur. Est & alia Acacia in Cappadocia & Ponto humilior, folia retinens erucæ similia, uim quoq; siccam ac frigidam. Critharmum herba surculosa, cubitali altitudine, nascens in petrosis & maritimis, densa, folijs crassis ac albicantibus portulacæ similibus, gustu salis, floribus albis, fructu rorismarini simili odoratu, qui aridus diuisus semen fuluum habet. hæc herba facit ad urinæ difficultates. Coronopus, id est, cornicis pes, latini Sanguinariam: herba oblonga, nascitur in locis syluestribus, radicem habet tenuem styptica natura, folia pro holeribus manduntur. Aphace genus holeris Theophrasto, quæ Paulo uim habet stypticam sicuti lens. Apate uero herba eidem authori, quam Gaza fraudem conuertit. Polyrizon folia habet myrti, radices multas. Plinius. Typhe foliū emittit simile Cyperi di, caulem album, leuem, planum, in summo completentem florē densum. Dioscor. Chamædrys, id est, parua quercus, similis est Teucrio, nascitur in petrosis, surculo palmari, folio querno simili, gustu amaro, flore paruo ac subrufo: eius uiridis decoctum prodest spasmaticis, tussientibus, spleneticis. Dioscor. Leucas montana latiore folio, quam domestica, fructu acrior & amarior, uī efficacior: ambæ uero tusæ ex uino consumptæ contra uenenata præsertim marinorum ualent. Dioscor. Artemisia siue Chrysanthemon nascitur in maritimis, similis absinthio, maior tamen & folio crassiore: flore albo, tenui, odorato: differentia in folio maiore, & minore nonnullis. Botrys herba surculosa, patula, colore melino, id est, luteo, plures habens ramulos, & in quolibet semen, folio cichorio similis: odorata, uersibus conditur, nascitur circa torrentes. hanc Cappadoces Ambrosiam uocant, quidam Artemisiam. Dioscorides. Plinius autem hanc à quibusdam Botryn, ab alijs Artemisiam uocari dicit, ab uxore Mausoli adoptatâ, quæ ante Parthenis dicebat. Polium montanū, quod Teucrium uocant: surculus est albus, tenuis, palmi magnitudine, plenum fructu, habens capitulum in summo, corimborum modo, paruam sicuti canam casariam, grauis odoris: inuenitur & minus odoratum, quoad uirtutem & efficacius, ex Dioscoride. Polio Museus & Hesiodus autoritatem dederunt, qui eius liquore perungi utilissimum ad omnia dicunt. Tripolium, cuius flores mane candidi, meridie purpurei, sole occidente carulei sunt. Plin. Phalangium surculi sunt duo aut tres aut plures: distantes inuicem, flores albi, similes lilio, intercis, semen crassum ac nigrum. Dioscor. Clinopodium herba surculosa duorum palmorū, nascitur in petrosis, folio serpylli similis: floribus uero æqua inter se distantiâ, ueluti tripus, unde nomen habet. Hypochæris ὑπόχοιρις, herba quam in Theophrasto Gaza porceliam uertit. Ballota, quæ & nigrum porrum à nonnullis dicitur, herba fruticosa, angulosis caulibus, nigris & hirsutis, folijs graueolentibus, ualet ad canis morsus. Meminit eius Dioscor. Plin. Leontopetalon, latini semen leoninum, caulem emittit palmarem, plures habens surculos, in quorū summo siliquæ, in quibus parua semina, flore rubente, folio brassicæ simili: inciso tamen uti papaueris, radice nigra, nascitur inter frumenta ex Dioscor. Paulus autem hanc dicit sicca potestatis ac diaphoreticæ. Atractylis latine Fusus agrestis, spina est similis κνήμω, longior tamen, folia retinens in summis ramulis, reliquum nudum, asperum, quo ferme utuntur profuso: habet & capitula in summo spinosa, florem pallidum, partim etiam rubrum, radicem quoq; tenuem & inutilem. Asclepias surculos emittit oblongos, è quibus folia hederæ similia pendet, flore graui odore, semine pelecini simili: nascitur in montibus. ex Dioscor. Paulus calfacere dicit, ac contusam utilem morsibus uenenatis uulnæ ac mammis. Delphinion surculos emittit duorum palmorum ab una radice, circa quos folia parua, tenuia, intersecta, longiuscula delphini specie: flore rubricante simili uiolæ albæ: semine in folliculis simili milio. Peucedanum siue Agriophyllon caulem emittit tenuem fœniculi similem, comam habet circa radicem densam, florem melinum, radicem nigram, grauis odoris, multi humoris & succi, nascitur in montibus umbrosis. Sphodylium siue phalangium, folia habet similia ferè platani, partim etiam panacis, caules cubitales similes fœniculo, semen grauis odoris, flores albos. radicem item similem raphano, nascitur in palustribus. Dioscor. Plinius uero hanc Leucanthemon etiam uocari dicit. Elaphoboscon, latini Ceruicollū, caulis est rorismarino seu fœniculo similis, geniculatus, folia duorum digitorum latitudine: in summo sicuti fœniculum aut anethum, semina, umbellas, & capitula, radicem insuper præstanti sapore habet: caulis proholere manditur, quo cerui cōmanducato sese purgant, occurruntq; uenenis animalium. Dulciradix, id est γλυκυρίζα, nascitur in Ponto: est germen surculos habens duorum digitorum, frequens, folijs crassis, & glutinosi tangenti: flos hyacinthi similis, fructus platani pilulis magnitudine

PHILOGIA

- gnitudine, asperior tamen, folliculos habens modo lentis. Radices oblongæ buxi coloris.
- Centaurea** Centaurea maior, folia habet iuglandi similia, caulem ut lapathi, germina à radice plura, in quibus capitula papaveri similia, florem caruleū. Centaurea minor similis hyperico uel origano, caule anguloso, flore suppurpureo, fructu simili tritico: radix parua, amara, incisa, uiridis est. **Caucalis** latine **Pedegallinacium**, caulis est palmi longitudine, crassifolius, folia apio similia, in summo foeniculi modo umbellam albam & odoratam. **Tragopogon**, id est barba hircina, caulis est breuis, folia croco similia: radix longa, dulcis: in summo caulis magnus calix, ubi fructus niger similis hircinae barbae, est enim cibo apta. **Dioscorides**. **Ornithogalon**, id est, lac gallinaceum, caulis est delicatus, tenuis, subalbicans, tribus aut ad summū quatuor germinibus refertus, à quibus flores extrinsecus herbidi: aperti autem lactei, & in media capitulum sicuti milio: radix modo bulli manditur cruda & cocta. **Erysimum** nascitur in hortis & domicilijs, folijs erucæ similibus, caulibus modo lori flexibilibus: in summo siliquæ cornu specie, semina parua habentibus, tritici sapore, medicinis aptis. **Ptarmice** frutex est surculos habēs paruos, multos & rotundos, similes abrotani, circa quos folia longa similia oleæ, capitulum paruum, rotundum, odore acutum, sternutamenti excitatiuum, unde nomen accepit. **Panocratium** quod **Scillam** quidam uocant, radix bulbo magno similis, suffulua, tritici sapore. folia lilio similia, uim eandem quam & **Scilla** habet. **Lithosperma** latine **Heraclea**: folia similia oleæ, molliora, & humi proiecta, surculi recti, in summo bifidū germen caulosum habens, longa folia, iuxta quodlibet semen paruum prædurum cruo simile. nascitur in asperis & montosis. Semen ex uino albo haustum, calculos terit, & urinam prouocat. **Dioscorides**, **Plinius** autem magnopere pulchritudinem huius extollit: gerit enim, ut ait, iuxta folia singula ueluti barbudas, & earum in cacuminibus lapillos, candore & rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, ipsa qua pediculis adherent cauernulas habens, & intus semen.
- Phalaris** Hanc ego item Romæ in thermis **Dioeletianis** dirutis nascentem uidi. **Phalaris** cauliculos emittit ex tenuibus radicibus multos, similis **Zea**, semen ueluti milio aliquanto longius. **Cepæa** portulacæ similis, nigriore tamen folio, radice tenui. **Hypericum** siue **Chamaepitys**, dicitur quasi parua pinus, quod eius semen oleat sicuti resina pini: folia rutæ similia, frutex palmi magnitudine, subrufus, flos albæ uiolæ similis. Siliqua hordei magnitudine, in qua semē nigrum redolens resinam: nascit in incultis & asperis locis. Genera etiā **Hyperici**, **Ascyron**, & **Androsomon**, & **Coris**, aliqua inter sese differentia. De **Chamaepity** alibi etiam dixi, alias habere proprietates. **Anagyris** frutex, folijs & uirgis similis uiteci, grauis odoris: flos brassicæ referens fructum in paruis corniculis, qui durefcit circa uuæ maturitatem. **Dioscorides**. **Pau-**
- Bupthalthmon** lus uim dicit habere calidam & diaphoreticam, ac uomitionibus aptam, **Bupthalthmon**, id est, bouis oculus siue **Cachlas**: latine **Cappa carocina**: caules emittit delicatos, folia foeniculi specie, flores melinos, bouis oculorum specie: nascitur in campis, & circa urbes. **Pæonia**, latine **Castia**, caules emittit palmares, circa germina retinens multa folia iuglandis similia: habet in scapis grana similia punici mali, in quorum medio nigriora sunt quinque aut sex. **Nymphæa** à **Nympha** dicitur, zelotypa in **Herculem**, ab eoque propterea rhopalo interfecta, & in hanc conuersa: ideo à græcis **Heracleon** uocari. Qui ex ea bibunt, xij. diebus genitura ac coltu priuantur. **Plinius**. Nascit in paludibus, folia similia **Cichorio**: flos albus lilij modo: quando defloret, rotundus, malo similis, in summo modo papaueris turgescit, in quo semen nigrum, radix item nigra. Altera **Nymphæa**, florem habet melinum, id est luteum: similem rosæ nitore, radicem albam, cætera primæ similis. Reperitur uenalis in **Circo Flaminio**. **Scolopendrium** folia habet **Scolopendræ** animali similia, plura ab una radice: nascitur in petris & muris sine caule, flore, & fructu: folia incisa uti **polypodij**, inferius suffulua & crassa, superius autem uiridia. **Hemionitis** folium emittit simile **dracontio**, lunæ falcatae modo, radices multæ tenues: neque item caulem, neque fructum, neque florē ferens. nascitur in petrosolis: styptica est, & potata ex aceto spleni medetur, unde etiam **Splenion** dicta est. **Crategonon** quasi firmas semen, id est, genituram. folia tritici specie similia, ab ima radice calami plures nascuntur geniculati: fructus similis milio: qui succus ex aqua foeminis epotus mane post menses statim, aut ante conceptum tris dies maxime geniturā iuuat. **Dioscorides**. **Plinius** uero hanc etiam ad maris procreationem dicit iuuare. **Dioscorides** autē id conferre **Arrhenogonon** potius, de quo paulo post dicam. **Thelygonon**, id est **θελύγονον**, folijs sicut olea, caule breui, radice tenui: flore albo, fructu modo papaueris, epotum foeminis foemineum producit foetum. **Arrhenogonon**

rhonogonon cetera simile priori, fructu tantum differt, quem racemosum habet, similem est
 florentis oleæ, hæc marem parere, sicuti prior sceminam ex argumento nominū dant, au-
 thor Crateuas. Ad deprendendos autem foetus iam conceptos, Aetius oraculum ponit: *Ad foetus de*
 quum dextra mammilla tumidior, seu quū dexteræ manus arteria, uelocius pulsauerit, mas *prendendos*
 erit. ambo uero contraria, si scemina. Batrachium quatuor generum reperitur, unum folijs *Batrachium*
 similibus corio, flore melino: radice parua, alba, amara: nascitur iuxta fluentia. Alterum $\chi\omicron\upsilon\upsilon\alpha$
 $\delta\epsilon\sigma\epsilon\gamma\omicron\upsilon$, & longiore caule: folijs incis, nascitur in Sardinia: quod & apium agreste nominat.
 Tertium ualde paruum, haud bono odore, flore aureo. Quartum simile huic, flore quasi la-
 cteo. Orchys foliū habet humi sparsum iuxta imum caulem sicut olea: florem purpureū, ra- *Orchys*
 dicem bulbosam. Orchys alter quem Scrapiam quidam uocant: folijs porri similibus, caule *Ibiscum*
 subpurpureo, radice testiculis simili, unde nomen accepit. Ibiscum folio maluæ maiore, pi *Oenothera*
 losiorēq; caule molli, flore melino. Oenothera folio rosaceo: flore amygdalæ aliquanto maio *Oenothera*
 re. Huius radices ex uino sumptæ, hilariores, ut aiunt, faciunt. id compertum ex uiribus ui-
 naceis, quas hæc herba possidet: unde nomen accepit. Pteris latine Filix, folia sunt sine cauli- *Pteris*
 bus, floribus, & fructibus uulgo notissima. Thelypteris scemina Filix, filici similis, præterq; *Thelypteris*
 quod non uno, sed pluribus surgit germinibus, & altioribus radicibus. Dryopteris filix est *Dryopteris*
 item quæ nascitur in parte antiquæ quercus: minor quàm alia. Dioscorides. Plinius Dryo- *Dryophonon*
 phonon huic similem herbam ponit. Linozostis folio simili Ocymo siue Parietarię: inueni- *Linozostis*
 tur uterq; sexus, manditur pro holere. Plinius uero hanc & Parthenium & Mercurialem di- *Cynia*
 cit appellari, quod à Mercurio inuenta sit. Cynia cauliculo delicato, subalbo: folio hederæ si- *Colytea*
 mili, fructu folijs adiacente. Colytea folio salicis, fructum in siliqua retinet, magnitudine len *Cnecum*
 tis, folio haud absimili scenogræco. Cnecum syluestre & urbanum fructu amaro & hirsuto,
 caulem profert: fidiculis post imbres erumpit, nullum producit semen, hebeni ligno similis:
 folio buxi, utilis ad oculos, & ad colem tritum. Crategus folio, fructu, & gustu Mespili simi- *Crategus*
 lis: quapropter syluestrem mespilum quidam dixere. Isopyron siue faseolum, quod faseolo *Isopyron*
 sit simile, in summo petalon contortum ferendo: ubi sunt capitula tenuia, plena seminibus
 similibus melanthio gustu, folium uero aniso. Rododaphne uel Nerium nota omnibus *Rododaphne*
 herba est: intus accepta uenenum cunctis animalibus: extra uero contusa ac silita corpori *Nerium*
 uim habet diaphoreticam. Colocasium, cuius radix uirtute similis cepæ: tactu lubrica ac *Colocasium*
 uiscosa, author Aetius. Lagenis dicta, quod inter saxa nascatur, longa barba, folijs longis *Lagenis*
 instar capillorum. Hanc Hetrusci saxeficam, Romani Petræbarbam uocant. Colacia folia *Colacia*
 habet alba in magno caule, in quorum medio ramus florem retinens similem quercui si-
 ue oleæ: nascitur in montibus. Bunion, latine Scoparegia, caulem habet quadrangularem: *Bunion*
 folio apij, flore anethi, semine odorato, calfacit, & urinam prouocat. Inuenitur & Pseudobu- *Scoparegia*
 nion, Leontopodium, latine Palladion: herba duorum digitorum: folio paruo & pingui, la- *Leontopodii*
 nola & subalba: prope radicem flores nigri, fructus lanugine operti. dicunt hanc ad philtia *Palladium*
 facere suspensam. Antirrhinum herba similis Anagallidi: flores purpurei similes Leucoio, *Leotopetalon*
 maiores tamen: ideo agrestis lygnis uocatur. dicitur suspensum ad gratiam facere. Dioscori- *Antirrhinum*
 des. Paulus hanc dicit uim Bubonio similem habere. Polygalum frutex palmaris, habens fo- *Polygalum*
 lia lenti similia, gustu astringit: lac extinctum sceminis reddit. Dioscorides. Plinius. Bromus *Bromus*
 inter frumenta nascitur auenæ similis: siccat & spargit, fluxionibus prodest. Paulus. Sicys *Sicys*
 agrestis, latini Agreti: fructu tantum differt à domestico, longis glandibus similis: radice al-
 ba & magna: uim habet frigidam, humidam, ac diureticam. Thapsia Ferula syluestris: folijs *Thapsia*
 & umbella anetho similis: flore melino, radice intus alba, exterius nigra: in Thapso insula, *Chamaelyce*
 unde nomen accepit, primum reperta: calida est & humida, attrahit & spargit. Chamaelyce *Chamaelyce*
 $\chi\alpha\mu\alpha\iota\sigma\upsilon\upsilon\eta$, id est, parua ficus surculo quatuor digitorū pleno succi, folijs ferè lentis prope ter-
 ram, fructu sub folijs rotundo, sine caule, uehemens gustu, myrmecias aufert: succus etiam
 cum melle ophthalmiæ medetur. Paulus, Chamælaea, id est, parua olea: surculos habet pal- *Chamaela*
 mares, folia similia oleæ, amara gustu: natura expultrix, ulceribus purgandis cum melle adhi-
 betur. Paulus. Epithymum flos est thymi durioris, similis Tymbræ: sunt & capitula parua, *Epithymum*
 leuia, præpilata ueluti crinibus. Microcomum folio erucæ aspero & crasso, caule quadrangu *Microcomi*
 lari: flore ocymii similis: radice nigra & rotunda, sicuti paruo malo: nascit in petrosi. Peplion *Peplion*
 nascitur in maritimis, folio simili portulacæ, fructu sicut pepli. Peplus frutex est succi plenus: *Peplus*
 folio simili rutæ, coma humi diffusa & rotunda: sub folijs paruus rotundusq; fructus, herba

- ad multa utilis, nascitur in hortis. Dioscorides. Plinius autem sic. Peplus quam aliqui Syceri, alij Meconion aphrodes uocant: ex una radice tenui fructificat: folijs rutæ paulo latioribus, femine sub folijs rotundo. inter uites ferè colligitur messibus. Paulus uero ambas has in purgando uim habere Tithymali dicit. Satyrium siue Trifolium: quoniam humi tria folia proficiat: lapathio siue lilio similia: flore item albo modo lilij, radice bulbosa, quæ dicitur in manu sumpta uenerem excitare, potata multo magis. Aron folia similia dracontio, caulem palmarem ferè purpureum, in quo fructus croceus: folia condiuntur cibo: uim habet quam & dracontium. Dracontia nascitur in sepibus, colore uario, uti draco, albis maculis, fructum fert in summo caule racemosum. Alia Dracontia folijs inuenitur hederaceis: caule serpentino, baculi crassitudine, eius aqua auribus medetur. Apud Paulum calida est natura, medetur que pota intestinis. Cicuta herba notissima, uenenis apta ob frigiditatem. Socrati fatum attulit: Sorbitio tollit quem dira Cicuta. Græci Conion eam uocant. Telephion portulacæ similis: & caule & folijs crassis & carnosiss. Nascitur in cultis maxime inter uites. Plinius. Calida est Paulo ex aceto sumpta: leucas & alphos emendat. Trichomanes Adianto similis, exilibus nigrisq; folijs modo lenticulæ densis. Plinius. Thaliectrum folio Coriandri pinguiori pauli, caule purpureo: nascitur ubiq; præsertim in campestribus. medetur ulceribus folia cū melle. Plinius. Proserpinaca herba uulgo cognita. Plinius. Phyllon à Græcis uocatur, herba in saxosis montibus, femina magis herbacei coloris, caule tenui, radice parua, femine rotundo, papaueri similis: hæc sui sexus facit partus. Mas autem tantum femine differt. Plinius. Phelandrion nascitur in palustribus, folio apij: bibitur semen eius ob calculos & uesicæ incommoda. Plinius. Phaleris tyrsium habet longum & tenuem, ceu calamum in summo flore inclinatam. Plinius. Hæc calidam Paulo uim habet, bibiturq; succus ad alui dolores. Periclimenos ex interuallo duo folia habet, subcandida, mollia. In cacumine autem semen inter folia durum: nascitur in aruis & sepibus, Plinius. Vim habet apud Paulum calidam, lienosis ac dyspnoicis utilem, si potetur. Hanc Iulianus matrisiliam nunc uocitatam dicit. Tusci autem uinciboscū. Myagros herba ferulacea: folijs similis rubiæ, tripedanea, semen oleosum, quod fit ex eo, medetur oris ulceribus. Plinius. Lathyris folia habet multa lactucæ similia: tenuiora germina multa, in quibus semen tuniculis continetur, ut capparum: quæ cum inaruerit, eximuntur grana piperis magnitudine, candida, dulcia. hæc in aqua pura aut malsa pota hydropicos sanat. Eadem Paulo genus tithymalli est: cuius succus similiter purgat. Plinius.
- Idea Idea habet ueluti Oxymirina, adhærescens sicuti pampini, in quibus flos. Plinius. Huius radix Paulo acida gustu ad hæmorrhoidas facit. Isopyron aliqui Phaselion uocant: quoniam folium quod est Aniso simile, in pampinos torquetur. capitula sunt in summo capite tenuia femine Melanti, ualet contra tussim. Plinius. Holcus in aruis nascitur siccis: aristas habet in cacumine tenui culmo, quale hordeum restibile. Plinius. Galaton Cytiso & lenticulæ folijs similis, auersa candidiora. Coquitur in sorbitione similaginis ad excitandam copiam lactis. Plinius. Galion Paulo describitur Lappæ similitudine: lac coagulat, ualet ad hæmorrhoidas. Hiosiris intubo similis, sed minor, tactu asperior, contusa uulneribus medetur. Plinius. Holotheon herba ex aduerso appellata Græcis: quatuor digitorū longitudine, folijs tenuibus usq; ad capillamenti speciem. Plinius. Oribasio uim hæc stypticā habet: rimisq; propterea adhibetur. Empetron, quam nostri Calcifragam uocant: nascitur in montibus maritimis ferè in saxo: quod propius mari fuerit, salsa est, potaq; bilem excitat ac pituitas. Plinius. Polycnemomon cunilæ bubulæ similis est semine pulegij, surculosa: multis geniculis, acri & dulci odore. Plinius. Vim habet Oribasio calfaciendi ac siccandi: quare uulneribus adhibetur. Androsaces herba est alba, amara, sine folijs, folliculos in cirris habens, & in his semen: nascitur in maritimis Istriæ maxime, datur hydropicis. Plinius. Eius etiam fructus est Oribasio diureticus.
- Anagyros Anagyros quam aliqui Acoton uocant: fruticosa est, grauis odore, flore olens, semen in corniculis gignit. Plinius. Hæc Oribasio uim habet calidam & diaphoreticam. Arction similis Verbalco: folijs quidem hirsutior: sed caule longo, molli, semine cymini, nascitur in petrosis, radice tenera albâq;. Decoquitur in uino ad dentium dolorē. Plinius. Afclepias folia hederæ habet, ramos longos, radices numerosas, florem aureum, graue semen ferulaceum: nascitur in montibus. Plinius. Hanc ait Oribasio uim siccandi calfaciendiq; habere, prodesseq; contritam moribus uenenatis, uuluaq; & mammis. Aster ab aliquibus Bubonion, quod inguibus præsentaneum remedium sit: cauliculis est folijsq; oblongis duobus aut tribus in cacumine

cumine, capitula stellæ modo radiata. Bibitur aduersus serpentes. Plinius. Dipsacos folia la-
 ctuæ habet, bullas spinosas in dorsi medio, caulem duorum cubitorum horridum: genicula
 eius binis folijs amplectentibus, concauo alarum sinu, quo subsistit ros falsus, in cacumine ca-
 pitula sunt echinata spinis: nascitur in aquosis, sanat rimas sedis. Plinius. Circea strichno sa-
 tivo similis: flore nigro, pusillo, paruoq; semine, ut milij nascentis in cerniculis: radice semipe-
 dali, alba, odorata. Nascitur in apricis: bibitur ob dolorem uulua. Plinius. Dioscorides. Cir-
 cesion cauliculus duorum cubitorum triangulo similis: folijs spinosis circumdatus, folia lin-
 guæ bouis similia, & in cacumine capitulata, purpureasq; soluuntur in lanugines. Pli. Calla
 uua similis aro, eandemque uim habet: alterum eius genus quidam anchulam uocant, alij
 Rinoclisiam: habet folia lactuæ longiora, plumosa, radice rubra, quæ ignes sacros cum folio
 polentæ imposita sanat. Plinius. Psyllion à pulicibus nomen accepit: quorum similitudinem
 eius referat semen, cuius in medicinis compositio uim habet frigorificam, ut ait Aetius. Li-
 gustrium nonnulli Getsominum hodie putant, quod caducum id faciat Virgilius: ego potius
 id Leucanthemon ex Dioscoridis descriptione, uti supra narraui. Vaccinia si uiolæ sunt: pri-
 mæ uiolacæ quæ in sepibus apparent, tenui festuca, nullo modo sunt: nam has Dioscor. &
 Plinius *ῥα*: hoc est, uiolas proprio uocabulo appellant. Erunt igitur alia uiolaria eiusdem co-
 loris, quæ post luteam ueniunt. Lutea quoq; duplici cernitur specie, quæ lutea dicitur & pri-
 ma. Deinde Calta minutiore folio statim sequitur.

SIMPLICIUM GENERATIM NATURA EX ORIBASIO

EX PRAEDICTIS autem diuersæ sunt potestates. Calfactoria aut frigori-
 fica primo, secundo, tertio, & quarto ordine. In hoc ultimo uenena sunt omnia
 & letifera, græce *δπλακτιζία*, quorum prophylacticon fuerit nepetam quotidie
 degustare, & ex Stratonis medici sententiâ xx. rutæ folia cum duabus nucibus,
 totidemq; ficibus ac sale. Ex Asclepiadis uero: baccas iuniperi contusas, mel-
 leq; commixtas, nucis ponticæ magnitudine, ex melicrato statim à balneo potare. Sumpto
 autem ueneno remedium quod alexipharmacum uocant: Rutæ seminum grana nouem tri-
 ta & ex aqua potata. Sed ante omnia uomere necesse: prouocabitur autem oleo tepido hau-
 sto, uel butyro ex aqua calida, uel maluæ decocto ex oleo. Post uomitum raphanos plures
 edendum: uel tritos aqua tepida bibendum. In tenues quædam partes conuertuntur, id est,
λεπτομερή, ut abrotanum, uitex, sandix, anthemis, aristolochia, arnoglossum, aromata omnia,
 deniq; odorata, calidâq; & acuta. Ex animalibus uero pisciculi: ex petris auicula: ex monti-
 bus animalia cætera, si agitata exercitatâq; prius fuerint: siccioribusq; cibis magis quam hu-
 midioribus nutrita: è piscibus uero qui molliore sunt carne: duri autem & uiscosi minime sa-
 lubres. Mel quoq; & oximel maxime tenuant. Crassi rursus humoris, id est, *παχυμερή* sunt
 magni pisces: conchæ omnes, anguilla. Ex carnibus, suilla, bubula, ceruina, hepar, renes, te-
 sticuli: Caseus omnis, præsertim uetus, lac, oxigala, protogala, oua si ad concretionem usque
 elixantur, & assata multo magis: castaneæ, cariotides, bulbi, fungi, cucurbita, citri caro, uina
 dulcia, magisq; nigra & pinguis & noua: deniq; panes improbi. Quæ quidem omnia robur-
 stioribus conueniunt, qui & exercitatione multa & somno immodico cōcoquere sunt apti.
 Emollientia, id est, *ἄδκητα* omnia calida: ut adipēs, oleum, & his similia. Durescunt partes
 ob siccitatem, ob plenitudinem, ob concretionem. Primo modo ex humore resoluuntur: se-
 cundo purgatione, tertio ex calore mediocri, si concretio ex frigore fiat: nam uehēmēs calor
 concretionem facit maiorem. Sunt item *ξυλικὰ*, id est, expulsiua: *κοι ἐλκτικὰ* adtractoria,
 quæcunque sunt tenuantia & dulcia: ueluti orobis, faba, ordeum, lupinum, testis concharum.
 testudinum cinis, serum lactis, mel, amigdala, anagallides, asparagus, pepones, porri, oui al-
 bum, narcissi bulbus, hyacinthus. *ἑπυλικὰ*, id est, obducentia sunt mediocriter calida &
 densantia: nam calida uehementer scabrositatem pariunt: præterea cepa, allium, oleum iri-
 num. Cohibentia tumores, elaterium, cucurbitæ syluestris radix, ochra, mandragora, testis
 concharum torrida, lapis æmatites contritus, faba, æris squama. Attrahunt autem ad sum-
 ma Cynosbati folia, betæ radix, mentastrum, hyssopum, origanum, linoisperma, asphodeli
 radix: præterea acuta omnia & amara. Diaphoretica natura calida existunt, sudorem ex-
 cludunt, sanguinem tenuant, poros rarefaciunt, urinam prouocant, id est, diuretica: denique
 stypticis in omnibus serè contraria: huiusmodi sunt abrotanum, agaricum, adiantum, agi-
 lops, artemis, daucon, altea, sambucus, oleum dulce, cyminum, thassia, arundinis folia tosta,
 brassicæ

PHILOGOGIA

Adstringētia brassica folia, Malua syluestris, oleum rosaceum, ruta, pix, porrū, caseus uetus, stecheria, hyoscyamus, testudinis cinis & caro, ficus arida, beta alba, samplicum, sales, nitrū, omnis adeps, stercus omne. Adstringunt autem oleaster, iuncus, apium, semperuium, papauer, cytilus, cenanthe, brassica bis cocta, spongia tosta, Rhamnus, aloe, urtica, coccum, glans, nymphaea, cariotides, oui uitellus coctus, paliurus, hippuris, sanguis concretus, cyprus, multaq; prateria alia. ἐκφρακτικὰ, id est, apertiuā: ptisana, tilis, melopepones, faba: cicer, praesertim nigrum, betarum succus, bulbi, cepa, alliu, porrū, ficus arida, amygdala, raphanus, capparis, mel, oximel, uinum tenue ac uetus. ἐμφρακτικὰ, id est, obducentia sunt omnia ferē dulcia ac splendi hepatiq; aduersa: ut palmula, farina triticea: in aquatilibus quae uocantur malacoderma & ostracoderma. ὑπακτικὰ, id est, uentrem mouentia. Brassica, oliua conditanea ante cibum: lac liquidum, carnes animalium iuuenū: malua, beta recens cum melle, pepones, melopepones, ficus, uua, mora: iuglandes recentes & siccae in aqua reuifescentes: pruna recentia. ἐφεκτικὰ, id est, uentrem adstringētia, brassica bis cocta, pruna pirāq; acerba, sorba, oriza, farina ex uino epota, panicum, milium, caro leporina, granata austera: uinum austerum. δύσπεπτα, id est, difficili cōcoctione, sunt caro hœdina, bubula, ceruina, hircina, suilla: anseres praeterquam ala, palumbi, turdi, pauones, turtures, anates, uentres omnium uolucrum. In animalibus quoq; uulua, hepar, aures, cauda, uenter, cerebrum, cochlea, phaseolus: cicer, lens, lupinum, milium, panicū, pastinaca, acerba omnia, castanea, palmula, nuces, holerū radices omnes simul cum ipsis holeribus, praeterquam lactuca & intubum: uinum crassum ac recens. πλύτροφα, id est, ualde nutrientia: suis domesticae caro, cerebrum bubulum: testes, cor, medulla, alae anserinae & gallinaceae: uolatiliū uentres, cochlea praesertim bis cocta, legumina ferē omnia, & quae sunt crassi humoris: praeterea omnia δύσπεπτα, id est, quae difficile corrumpuntur, ut sunt pauones inter aues: in aquatilibus uero malacoderma, ut ranae, gammari, cancri, & huius generis. Augent geniturā omnia φυσώδη, id est, inflantia & calida: maximēq; nutriunt uua, laba, ficus recentes, satyrium & his similia. Continent autem uenerem, ac tardant omnia frigida ac densantia, ut lactuca, cucurbita, atra phraxis, mora, melopepones. Siccantia uero quanquam calida, minime genituram augent, ueluti ruta: sicca uero ac frigida tanto minus, ut nymphaeae radix.

PROGNOSTICA TEMPORVM

IN plantis ac sationibus, & lunaris ratio, & temporum prognostica dignoscenda. In prima errare nō est, ut in his quae serimus & augeri uolumus, luna crescēs adhibeatur. In his autem quae demetimus deficiens. In ipso quoque coitu pluri ma ex sententia Columellae coalescunt. Varro etiam eos qui luna decrescēte attendentur, fieri confestim caluos dicit: quare accepimus Tyberium Imper. in capillo tondendo eam obseruasse. Quin audent mathematici dicere, nō defuturam ei animi tristitiam, qui ungues seu crines luna adfecta inciderit: quod mihi quidem minime persuadent. Prognostica uero ex Virgilij Georg. singula ad pluias, uentos, & tranquillitatem ordine deprehendes. Illa tamen generatim ante omnia animaduertenda, quae author quidam graecus describit. Ait enim ex ortu occasuq; signorum coelestium plurimum cognosci oportere, sed praeter caetera solis & lunae. Primum enim temporum diuisiones aequales inspicienda, ex quibus annus, mensis, & dies quis futurus deprehenditur. Verbi gratia. Annum diuidit ortus Pleiadum usq; ad occasum earum. Itidem & tropica & aequinoctia faciunt. Nam qualis temporum constitutio fuerit Pleiadibus occidentibus, ita plerunq; fuerit usq; ad tropicum hybernum: Inde uero ad aequinoctium: Inde rursus ad Pleiadum ortum: hinc postremo usq; ad Pleiadum occasum. Eadem quoq; ratio mensis in lunae coitu, plena, octaua, quarta, tam crescentis quam decrescētis. Eodem modo diei partes oriente sole, mane, meridie, crepusculo, sole occidente. In his igitur terminis mutatio plerunq; fit ad terminum usq; alterum. Praeterea quum sol nouū ingreditur signum, magnum in toto illius curso momentum habet.

NUNC ad metallica transeundum, quorum Aristoteles in libro iij. Meteororum causam dicit esse exhalationē sub terra. Quæ sicca est, *τηκτὰ*, id est, liquabilia generat, ut alumen, sulphur, arsenicum, lapidē. Aut humida est, & fusilia aut ductilia procreat: ut aurum, argentum, ferrum, & huius generis similia. Theophrastus uero ait in lib. de lapidibus. Quæcunq; sub terra sunt, aut aquæ plurimum aut terræ retinent. Aquam retinent metallica, ut aurum, argentum, æs, ferrum: Terram uero lapides, & quæcunq; lapidibus constant. Ex his igitur, quæ plus aquæ continēt grauiora sunt quàm quæ è terra sicciore, ut ferrum grauius lapide, aurum uero ferro & ære. Præcipuam inter hæc gratiam Plin. auro tribuit, nō ob pulchritudinem: quando argentum clarius, dicēq; similius splendore est: sed quod ex omnibus unum igni resistat, in eoq; potius perficiatur. Altera causa, quod minimum usu deteritur, quum cæteris metallis manus sordescant, decidua continuo materia. Præterea salis acetiq; succis rerum domitoribus resistit, nulla rubigine absumitur. Nec aliud laxius dilatatur aut numerosius diuidit in bracteas, in strigiles, id est, paruas massas, in minuta etiam ramenta. Deinde netur, textitur, sine alia materia. Placas Romana Hispanaq; lingua, selibrales auri purgatoris glebas Varro ait uocari. Plinius uero palacas massas auri in puteis repertas, quatuor & amplius librarū pondere, quas alij, inquit, Palacranas uocant. Hadrianus Imper. dicere solebat, plus esse auri in rerum natura, quàm reliquorum metallorum, uerum in bracteas uestesq; uariacq; ornamenta absumi. Annulus ex auro manui sinistra Romanis adhibebatur, qui distinguebat equitem à plebe, sicuti tunica senatum. Aurum factitium ex auri pigmento fit. Foditur apud Indos à Gryphis & formicis. Apud Delmatas Neronis tempore, nunc in Pannonia censetur. Aurea corona triumphantium erat, & aurum Coronarium apud Spartianum erat pecunia collata in sumptus diadematis & coronæ noui principis. Auro Theatrum Nero in unum diem operauit, quod monstrauit Tiridati Armenia regi. Auri glutinū Chrysocolla, sicuti Argilla ferro, Cadmia æris massis, Alumen laminis, Resina plumbi, Stannum aramentis, Stanno uero argentum. Nummum aureum, iam inde usq; ad Iustiniani tempora nō licuisse omnibus uidi sicuti hodie, author est Procopius. Argentum foditur in aurarijs, in quibus & argentum uiuum. Quæ uomica est quædam liquoris æterni: uenenum rerum omnium, omnia exedēs, cui supernatant omnia præter aurum, quod unum ad se trahit. Hydrargyrium in uicem argenti uiui Plin. lib xxxiiij. facere docet. Inuenitur in eisdem uenis spuma lapidis candidi, quæ Stibiam alij, nonnulli Alabastrā uocant, nō tamen lucet. Fit & in eisdem quod dicitur argenti spuma. Genera eius tria, Chrysites, Argyrites, Chalybdites. Spuma tantū à Scoria distat, quantū à fece spuma. Est em̄ Scoria fex omnis metalli. Reperitur & Miniū in eisdem uenis. Plin. Argenteo nummo ante Pyrrhi uictoriā non sunt usi Romani: cum x. pondo argenti possidentes tunc à Censoribus notatos fuisse Liuius sit author. Quò deinde luxus uentus cardinalis S. Sixti ordinis Minorum, c c c. pondo argenti facti in conuiujs ostētabat. Genera eius tria, candidū primum omnium, deinde ruffum, postremo nigrū. Est aliquod experimentū adulterini, si adhibitū hominis orī, ex anhelitu protinus sudet, nubemq; discutiat. Argentū & æs pro pecunia intelligitur, & exargentare, in pecuniā redigere apud Ciceronē è græco deductum uocabulo *Ἐξαργυρίζειν*. Anaglypha uocantē argētea in asperitatē excisa. Aes ante aurum & argentū in ulu fuisse, indicio sunt Stipis autoritas & ara militū, & Tribuni Aerarij & Aerarium: & Obæratī, & collegium Fabrorum ærariorum tertio instituto à Numa ordinatum. Genera eius Corinthium, Deliacum, Aegineticum, Cyprium. Sed & Sallustianum & Liuianū in Gallia, utrunq; à dominis appellatū, alterū ab amico, alterum ab uxore Augusti. Præstantissimū in hoc genere Aurichalcum, quod ait Plin. iam suo tempore cepisse desinere effœta tellure. Meminit Orichalci Apollonius in Argonautis, de quo eius enarrator græcus sic ait. Orichalcū species est æris à quodā Orio inuentore cognominatū. Aristot. autem in *τελεταίς* dicit, huius neq; nomen, neq; speciem inueniri, sed tantum à quibusdam imaginari. Meminere etiā eius Stesichorus & Bacchilides. Hoc igitur ex argumēto est quod hoc tempore Lotonē Italici uocāt, nō fossitium, sed factitiū, in Britannia & Gallia

De auro

Placas

Auri glutinū

Nummus

aureus

De argento

Argentum

uiuum

Hydrargyriū

Stibia

Argēti spuma

Scoria

Minium

Argenteus

nummus ante

Pyrrhi uictoriā

non fuit

Adulterini

experimentū.

Exargentare

Aurichalcum

Orichalcum

Aurichalcum

factitium no

uum inuentū.

(tingunt

(tingunt enim æs lapide quodā rufo eius regionis peculiari) in ahenis conflatum. Plin. item dicit æs album reperiri, & alterum flauescens ex auri natura. Præterea æs præter uenam è duplici lapidum ærosorum genere exprimi, quorum alter Cadmia, alter Chalcitis dicitur: hæc tantum differentiâ, quod alter è subdiali petra cæditur, alter Cadmia ex obruta. Pompholicè quoq; & Spodion in ararijs metallis inueniri. Differentia quod Pompholix Arabice Tutia dicitur, quæ bullæ modo tectio fornacis adhæret. Crassior uero materia & nigrior, quæ infernis partibus adhæsit, uocatur Spodium. Aeris item Squama, & Rubigo, & Scorïa ad multas aptæ medicinas & usus. Cum perficitur in panes redigitur. Aes collectaneū Plinius uocat ex usu. Dicit etiâ Electrum ex auro & quinta aeris parte fieri. Homerus Menelai regiam ex electro dicit fulgentem. Est & electrum succinum, ut postea dicitur. Stannū plumbum uel aut sua proueniunt uena, aut cum argento nascuntur. Est enim plumbum album & nigrum, alterum sine altero inter se glutinari non potest. Stannum apud insulas Cassiterides in Hispania estodiebatur, ab eius nomine appellatas. Nunc ex Britannia exportat. Stanno ahenæ illinuntur, quod saporem gratiorem reddant, simul & compescant rubiginis uirus. Fiant & ex eo specula. Adulteratur quoq; ex ære & plumbo albo. Præterea illitum aceto & alumine colorem æreum reddit. Molybdæna materia similis plumbo. Ferrum ex Bilbili & Cantabrig maritimis montibus: ex Italia quoque Comensi, & ex Ilua laudatur à Plinio. Optimum ærosum, fragileq; est, quam præstantiam tribuit aut loci natura in Noricis, aut aqua ut Sulmone, aut certe temperatura. Nucleus enim Ferri coquitur ad indurandam aciem, ex quo Aciaium Italici uocant. Strictura uero & in hoc genere appellantur ex eadem causa, à stringenda uidelicet acie. Traditur & ferrum sanguine humano, siquando tinctum, celerius rubiginem sentire, ex Plinio. Ferrum conflatile Glaucus Chius teste Pausania facit, qui ex eo statuum primus finxit.

Chalcanthū
Atramentum
Sutorium
Scriptorium

AD RELIQUA ueniã fossilia, in quibus rarior materia ac liquabilior, plusq; aeris, hoc est, fumosæ euaporationis inest, ac primum quod græci χαλκανθόν Chalcanthum uocant. Plin. uero X X I I I I. Atramentum sutorium. Italici uitreolum appellant, diuersum ab atramento, quod Celsus scriptorium, Vitruuius librarium nominat. Eiusdē etiam generis & Sori & melantheria siue melanthium est. Fossile ac factitium esse Plin. dicit, fieriq; in Hispania in puteis habentibus id genus aquæ. Decoquitur aqua mixta dulci, pari mensura, & in piscinis ligneis funditur, in quibus transtra & restes dependentes ponunt, super quibus adhærescit modo uuæ uitreis acinis exceptum: siccatur diebus xxx. color caruleus est ac nitens, utilis tingendis corijs. dicit & alijs etiam modis fieri. Dioscorides dicit chalcanthum esse humorē pluribus modis & generibus concretum. Esse σαλακικόμ, id est, stillitium, quod guttatim ex humidis & contractis locis stillat. Esse & πικτόμ, id est, concretitiū, quod è speluncis coit. Tertiū ἐσθόμ, id est, elixū: è uena enim excerptū cum aqua decoquitur, deinde in uasa transfunditur: hoc enim concrescit diuersa specie. Optimū graue, densum, lucidum est, usus eius ad fulloniã. hæc ille. Inuenitur item hodie in agro Volaterrano copiosum circa lacunas, fumo, spirituq; ferente erumpens, redigiturq; in panes & mercis gratia exportatur. Melantheria siue Melanthium, & hoc de genere uitreoli, inuenitur in terræ superficie, ubi æs præsertim extrahitur. Inuenit quædã fossilis in Cilicia & alijs quibusdã locis. Excellit quæ colore sulphuris leuis & pura, fit & statim nigrescens ubi aquã attigerit: uim habet causticam, eandē quam Myfi. Appellant sori enim græci μύσι & σῶρι, nō procul ab his generibus supradictis. Fiant em̄ ex lapide Chalcanthide. Sori Aegyptiū maxime laudatur, grauius olfactu, attritu nigrescens, & spongiosum: uomitiones olfactu mouet, Myfi accipiendum Cyprium aureo colore, durū, & in fractione stellis quibusdam micans, Aegyptium & hoc excellit. Hoc aut miscet qui aurum purgant. Vis eadem in medicinis ei quæ & Chalcitidi. Chalciten uocant lapidē, ex quo æs extrahit, ut supra commemorauit. Elige aureo colore ac friabilem. Hæc ferè ex Dioscoride. Alumen græci συπτηρίαμ uocant: uis eius stringendi & tingendi. Inuenitur album & nigrū, præterea liquidum & spissum. Liquidum fit ex aquæ limo, hoc est, terræ æstuantis natura corruatum hyeme, æstiuis solibus induratū. Concretum alumen græce χυρόμ ob capillamenta quædã canentia quæ apparēt, fitq; ex lapide, ac τριχίτημ, ppter ea dicebāt, inueniebātq; in Aegypto, ac in Melo insula & Macedonia. Dioscor. & Plin. Nunc uero foditur nuper inuentū pluribus in locis in Hetruria, apud Forum Claudij, præterea in agro Massano & Volaterrano, sed

Volatere

Volaterranum iam desijt. Fit autē hoc modo, Coquitur gleba in ahenis. Deinde in piscinis lignis liquatum demittitur positis transtris, quibus alumen concretum adhærescit. Sulphuris genera quatuor, unum quod Apyron uocant, nascitur & glebosum, translucetq; & uiret. Alterū appellant Glebam fulloniam, tantum officinis familiare. Tertium Aegulā, cuius usus tantum ad suffiēdas lanas, quoniā candorē tantum mollitiemq; confert. Quartū ad lychnia cōficienda potissimū, nascitur in insulis Acolijs & Melo insula. Nunc uero & in agro Volaterrano extrahitur fossilis gleba, igneq; perficit, in fistulas redigitur auri coloris. Bituminis quoq; proxima sulphuri natura, cum ardeat uice lucernarum, & uicē calcis Babylonijs muris dicitur suppeditasse: græci ἄσφαλτον id dicunt liquidum. πικρῶσφαλτον uero ex glutino picis & bituminis, reperitur in Syria & India. Naphthe item Pli. bituminis genus dicit. Sandaraca insuper & Arsenicū inueniuntur in aurarijs argentarijsq; metallis, & ex eadem penē materia. Sandaraca melior quo magis rufa ac pura friabilisq;, & sulphur sapiat, ut eadem & coctione qua Arsenicum, est enim Arsenicum optimū aureo colore, ac squamosum. Ex Dioscoride & Pli. Sandaracam hodie uernicem uocari quidam affirmant, fieriq; etiam ex resina arboris cedri. Vitrum inuentū Pli. hoc modo refert, Mercatores appulsi ad litus fluminis Beli iuxta Ptolemaidem coloniā cortinis in littore paratis super Nitri glebis epulādi causa, arena forte permixta nitro, uitrum genuit. Deinde officinæ coeptæ, & aliud flatu figuratur, aliud torno teritur, aliud aliter calatur, tingiturq; opere obsidiano. Obsidiana em̄ uitra appellatur ab Obsidio quodam inuentore circa Augusti tempora, nigra primum, dein rubentia, alba, murrhina, hyacinthina, sapphinea, omnibusq; alijs coloribus: nec est ulla sequacior materia, aut etiam picturæ accommodatior, siue ad uasa potoria, aut escaria, aut in parietibus uice speculorū. Maximus tamen honos in candido translucente, proxima crystalli similitudine. Usus uero ad potandum argenti & auri metalla pepulit. Tingunt & in hoc genere calculi, quos abaculos uocant, pluribus modis uersicolores. Excogitatum Tyberij tempore ut uitrum flexibile esset. Inuentoris officina penitus fuit abolita, cum metallis preciosis detraheret. In hoc enim genere precium facit fragilitas. hæc Pli. Nunc eadem arte uitra Murania nostrum appellat seculum ex loco prope Venetias, ubi nobilis eorum officina. De uitro Theophrastus sic ait, καὶ ὁ ὕαλος ἐκ φλιῦελιδος, οἷαντες φάσιμ, ὅ αὐτῆ πικρῶσσει γίνεται ἰδιωτάτη δὲ τῆ χαλκῶ μιγνομένη. πρὸς γὰρ τῆ τήκεσθ καὶ μίγνυσθ καὶ δυνάμει ἔχει πέρτερον, ὥστε τῆ κάλλη φλιῦεως πρὸς διάφορα. Et uitrū, quidam dicunt, ex hyelide, & ipsa densitate fit maxime una are mixta, nam præter quod liquefcit & commiscetur, uim habet superfluam, ita ut pulchritudine coloris faciat diuersitatem. Sal aut natius est aut factitius, prior efficacior secundū Dioscoridem, ut in India monte Ormeno creditur renascens. Apud Cyprum Sal Hammoniacum appellatur, quod in arena reperiatur. In Cahonia excoquunt aquam fontanam, refrigerandoq; salem faciunt teretem neq; candidum. Tarentinus candidior siccatur in quodam lacu. Nunc in agro Volaterrano præstantissimus ac candidissimus omnium fit, toti Hetruriae suppeditans. Aggeritur ex puteis altissimis aqua & in cortinis plumbeis decoquit, paulatim in sal densatur & extrahitur, unicum relictum illi populo uectigal. Ancus Martius rex Salinas primus instituit, deditq; populo congiarium salis modiorum sex milia. Sale ueteres uice pulmētarij usos fuisse author est Varro. Esitasse enim salem cum caseo in prouerbio est. Ex Murria, id est, aqua salsamentorum fit etiam sal. Hodie quoque candidissimum faciunt è sale marino in ahenis decocto. Nitrum lapis est, sulphuri commixtum natura proximū salis: probatio ut sit tenuissimum, maximēq; spongiosum, fistulosumq;, & album. Nitraria nihil aliud producant, quum salinae etiam herbas. Aquæ nitrosæ pluribus in locis reperiuntur, nō tamen uim densandi habent. Apud Epirum fit eodem modo quo sal, nisi quod salinis infundunt, quod uocant ἀφροίτρον, id est, spumam nitri. In Asia in speluncis distillantē colligunt, in alijs item fit locis. Hæc & nitrū uim habent similem salis, aliquātulo maiorem, densandiq; ac tinguendi naturam. Quod fit apud Medos nitrum, uocant halmigara, apud Macedoniā Colostricum. Sal & nitrum sulphuri concoctum durefcit in lapidem. Ex Dioscoride & Pli. Ex nitro enim hodie puluerem præparant, inflāmandis, impellendisq; instrumentis bellicis aptissimum, igni quamuis minimo adhibito, nouo sanē inuento. Arcessita genus gummi apud Colchos ex petris colligitur. Dionysius poeta, πέτρας, αἱ φ/σσιμ ἀφεγγέα ἀρκεσίτημ, id est, petras, quæ producant non lucidam Arcessitam.

Sulphur

Bitumen

Naphthe

Sandaraca

Arsenicum

Vitrum

Vitrum quor
modo inuentūVitra Obsi
dianaVitra Mu
rania

De Sale

Ancus Mar
tius primusSalinas insti
tuit.Sal ex Mur
ria

Nitrum

Spuma Nitri.

Halmigara

Colostricum

Puluis ex

Nitro

Arcessita

De pigmentis